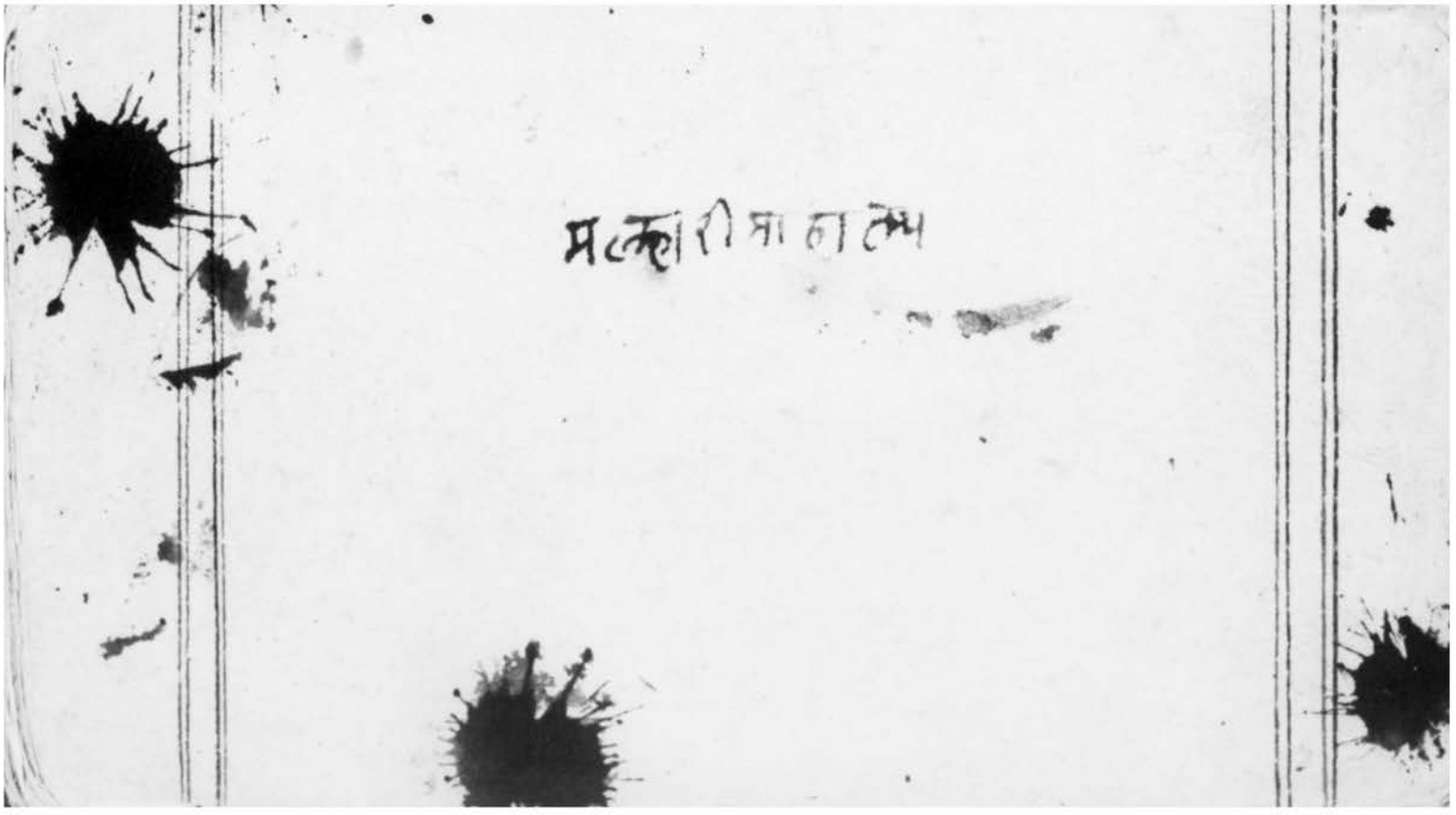
प्रत्यंगिरा माहात्म्य

श्रीगणेशायनमः॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥श्रीमार्तंडो
जयति॥वाग्वल्लीपल्लवोल्लोलसरागकरभासु
रं॥गजास्यंसुंदरं वंदे वृंदाकरगणार्चितं॥१॥वि
घ्नेशचरणांभोजमकरंदांदबिंदवः॥सिंचंतु
भारतीवल्लीन तानोवदनालये॥२॥कैलासाच
लमूलाग्रमणिसुंदरमंडिते॥पप्रछपार्वती
कांतंरहस्यानंदसुंदरं॥३॥प्रियंकिंदुर्लभंलो
केकिमाश्चर्यकरंपरं॥क्षेत्रतीर्थंसदानणांभुक्ति
मुक्तिफलंप्रदं॥४॥सर्वतारणकेनत्वंसर्वेषां

सुलभःसदा॥कैर्व्रतैस्त्वंसमाराध्यःकथयश
समप्रभो॥५॥श्रीशिवोवाच॥पुराकृतयुगेकाले
ष्टवीर्यान्मुनीश्वरान्॥सनत्कुमारोवथयन्दुः
खदारिद्रपीडितान्दृष्ट-श्रीक्षेत्रंतीर्थमप्येकं
मुक्तिमुक्तिफलप्रदं॥६॥पविष्ठंतमयादेवीत्वया
चपयान्दणांगा॥७॥तद्वक्ष्यामिमहादेवीप्रेम्णा
तववरानने॥श्रीसनत्कुमारोवाच॥पुराधर्म
सुतासप्तमणिचुडंगिरिंगताः॥८॥तपस्तेपु
स्तदातीव्रैकाग्रेहृदयस्थिताः॥९॥तांतादृंतास

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

दाचारा सदाराः सपरिग्रहाः ॥ ९ ॥ पाश्रमेरमणी
यस्मिन् वृक्षवल्लीजलाकुले ॥ शांतवैर मृगव्याघ्र
ब्रष्टरागसमाकुले ॥ १० ॥ सर्वर्तुफलसंपूर्णैकदली
खंडमंडिते ॥ रसालसरलोल्लोलतरुणारुणपल्ल
वे १११ ॥ सुछायसीतलप्रांतेमयूरावलिकूजिते ॥
कदाचित्तत्रमल्लाख्योदैत्यराजोसमागतः ॥ १२ ॥ वा
नाकराकैर्वदनैराक्षसैपरिवारितः ॥ उद्यत्कर
वालाग्रधाराछिन्नमहीरुहः ॥ १३ ॥ पदातिरथनागा
श्वघोषव्याकुलितांबरः ॥ लोहसन्नाहकिरणा

न्मिश्रितार्कांशुमंडलः ॥ १४ ॥ पाश्रमास्तेनविध्व
स्तायपिविस्तृताः ॥ पाक्रांतास्तरवस्तुंगास
मैरेकुंजरैः क्रूरैः ॥ १५ ॥ लोललांगूलचलो घंटीयं
त्रावलीहता ॥ कुंडस्थाबर्हिषस्तस्यपुत्रैर्मुत्रनि
षेचिताः ॥ १६ ॥ चिचायदेवतार्चायाःकुसुमानि
महीरुहां ॥ पूजावेदिषुरम्यासुपानवेलीश्चका
रसः ॥ १७ ॥ जहौनदाश्रमपदंसौंदर्यदुःखितोनिजं
सुखंसघोभिरास्तायस्तस्याश्चतत्क्षणात् ॥ १८ ॥
निपेतुःशाखिनांशाखायत्रकीर्णामहीतले ॥

वेदानामिवशंखेनयस्तानांशतशःचताः॥१९॥
बहवःपटवोध्यायेस्फुर्जतेनतसोंडिताः॥ता
कामदुघागावोयाश्चियापीवरोधसः॥२०॥व्याकु
लिवारमासशोनादांताःपतिव्रताः॥ऋष्यःवंठ
पाशाद्यैर्बध्वावापीषुमज्जिताः॥२१॥इतिदुखार्ति
भृतास्तेगतेतस्मिन्दुरात्मनि॥किंकूर्मःधूचण
छामधूचसामसंस्थिताः॥२२॥किंविभुंकथयोम
द्यविभुकःपालयिष्यति॥वृत्तमस्माभिरतुलंदुःख
तंतंनविग्रहे॥२३॥वस्टंवस्टमहोत्रातानास्यन

थवयंवतंयंनालंजेतुमिंद्रोपिकथंजेष्यतितंन्य
पः॥२४॥रूपामश्चदुरात्मानंतपोहानिर्मचिष्य
तिंजजल्पुरितितेसर्वेभयविकलचेतसः॥२५॥
वतांतमनंदवेंद्रनारायणमथांबुजं॥किंवाम
हेसंसर्वेशंवथयामःसदुःखिताः॥२६॥अस्तिगढ
तमंवेंचिन्स्थानंन्यस्यर्वतांतरे॥कुटुंबान्यामि
हात्राणिनेष्यामःस्तत्रविंवयं॥२७॥इतिश्रीब्र
ह्मांडपुराणेक्षेत्रखंडेमद्वारिमहात्मेपंचमःस्व
ेदप्रथमोध्यायः॥१॥सनकुमारोवाचःप्रथ

तेमुनयसर्वेदूनचिताःसुदुःखिताः॥गोप्यचा
थकुटुंबानिकस्मिंश्चित्सर्वतांतरे॥१॥ययुःसत
स्यनयननगरींचमरावतीं॥सुधर्मयांसभा
यांतमासीनंददृशुःक्षणात्॥२॥ज्वलद्रत्नावली
प्रांशुतेजोज्वालौघशोभिते॥सिक्तासनेवी
ज्यमानंचामरैर्हरिणीदृशां॥३॥यमग्निःरो
वतोनिस्यंदाहमकर्मविहायच॥सूर्यसुंदरया ॥७॥
रम्याचंद्रवच्छान्ततेजसा॥४॥सरोषंकर्मसुत्तो
चयमोघुच्यवतांजलिः॥यत्क्षारसक्षसौव्य

तीमुपास्तेनैरृतिःस्वयं॥५॥पाशाभ्टन्पुरतस्ति
ष्टन्वैवरुणश्चिंकराकृतिः॥वायुर्मूर्तिधरःशांत
प्रांजलिःपरिसेवते॥६॥निधिहस्तसदाराज
राजस्तिष्ठतितत्पुरः॥रंम्यमूर्तिधरश्रीमानु
पास्तेतंदिवाकरः॥७॥भजंतेसर्वभावेनदेवः
कुमुदबांधवः॥संतोषयंतिदेवानांःपाचार्य
श्यानुवर्तनैः॥८॥गायंतिललितैर्गीतैर्गंध
र्वाःसुमनोहरं॥मिश्रुचारणागाधानिजविद्या

क्षिरा ऊचुः ॥९॥ संतोषयन्स्वभावेन मत्यासं
पूर्णया पृथुकृ॥ कातारंभादयोनिर्यं तत्तिते
र्यमुपासते ॥१०॥ तत्रागतान्समालोक्य धर्म
पुत्रान्मुनीश्वरान्॥ सिंहासनात्समुत्थाय भ
क्तिपूर्वमिदंवचः ॥११॥ राजोवाच ॥ पूर्वंपूर्वं
यायज्ञजन्मजन्मांतरादपि॥ उपार्जितंमहा
पुण्यंफलितंदर्शनंवः ॥१२॥ अस्मात्सुकृतपुण्या
नांमहतीभवतांकृपा॥ स्वयमुत्कंठितायूयंप्रिया

य स्वयमागताः ॥१३॥ धन्योस्मिकृतपुण्योस्मि
कृतकृत्योस्मिसर्वथा॥ सत्यंस्वर्गाधिकंमेभ
वतामघदर्शनात्॥१४॥ अघप्रवृत्तिर्निर्विघ्नं
ममकृत्यंभविष्यति॥ निर्विघ्नकारणायूयंगतो
ऽस्वनिष्ठुराः ॥१५॥ तादिदानीध्येयथाकार्यं
येनयूयंसमागताः॥ श्रांताक्लांतापथायासा
दृत्तिमानमुखश्रियः ॥१६॥ ऋषय ऊचुः ॥ कृत्ती
कर्तास्वयंशास्ता मार्गेस्त्रिजगत्प्रभुः॥ तपस्
सुनितिष्ठामोभवदृत्तामयेमुनेः ॥१७॥ यदा

चिन्मयाया जानू राक्षसैपरिवारितः ॥८॥ आज
गामाश्रमंनोसौम्यलोकारिमहाव्यथां ॥१९॥ वयं
संत्रासिता स्तेनजिव षैरक्षोव्यथास्थिताः ॥२०॥ प्र
तीतानागतज्ञानिदेवोजानातिवर्तनं ॥२१॥ वि
ब्रूमःकष्टमतुलमास्तांनन्मणिमल्लको दुष्टो
सुरेंद्रहंतव्योदेवेनश्रीमताव्यया ॥२२॥ राक्षोवा ॥६॥
च ॥ ताभ्यांतुमणिमल्लाभ्यामजयोनिःसुतोषि
तः ॥ एकांयुष्टनतपसाधमूपानक्रियाविधौ ॥२३॥
नाहंतयोर्वधार्थायसमर्थोब्राह्मणोत्तमाः ॥२४॥

राक्षमदुराधर्षैतपोवीर्यमदान्वितौ ॥२२॥ किंने
श्वरमजेयौतौदुष्टौदुष्टबलोत्कटौ ॥ प्रयातयूयं
वैकुंठंविभुंनारायणंस्वयं ॥२३॥ इच्छंतदर्थितां
नूदृष्ट्वाभवतःक्षांतचेतसः ॥ सपक्षपातहिपा
लांदानवान्हंतुमर्हति ॥२४॥ राश्वन्नियोगि
नस्याहंसविभुर्जगतांपतिः ॥ कर्तुंनचैवचाक
र्तुमन्यथाकर्तुमीश्वरः ॥२५॥ सृष्टेःकर्तास्वयंसा
क्षात्स्वयंपालयिताविभुः ॥ हर्तासोरुद्ररूपेणत

मान्तास्यपरप्रभुः॥२६॥ऋषयऊचुःवयंवैवै
भवंविप्रोनीविघ्नंवेदशास्त्रेतिहासपुराणेभ्यः
श्रुतमेभ्योविशेषतः॥२७॥देवयोगादतिक्रांतस्य
वास्यंचपरात्रमं॥अस्मार्कंदेवयोगेनरा
क्षोप्यक्षमनागतः॥२८॥स्वस्तुभवतारात्र
वयंयामोहरेर्गृहं॥जयशत्रुगणान्सर्वान्
पाहिसाधबुधादिकान्॥२९॥इतिश्रीब्रह्मांड
पुराणेसेतुखंडेश्रीमल्लारिमाहात्म्येऋषिगम

नंनामद्वितीयोध्यायः॥सनत्कुमारोवाच॥अ
थतेमुनयोजग्मुर्वैकुंठंगंधमा॥ध्यायंतश्चि
त्तपद्मेषुहृषीकेशंसुरेश्वरं॥१॥तेजसासप्रभाणि
तंसूर्यमंडलसुदराः॥ध्यानावेशसमाधिस्थाः
प्रासादमंदिरे॥२॥ददृशुस्तेसमारभ्यवैष्णवी
यत्रराजते॥सिंहासनसमारूढःपुंडरीक
विलोचनः॥३॥नीलोत्पलदलश्यामोनीलमे
घघनछविः॥पीतांबरधरोत्तर्यवसनःपुण्य
दर्शनः॥४॥चामीकरलसद्दीप्तिकेयूरकठको

ज्वलः॥चंडांशुचंद्रचिरणोश्चारुकुंडलमंडितः॥५॥
ज्वलद्रत्नप्रभापुंजग्रैवेयकविराजितः॥गंभीर
नाभिविलसत्त्रिवलीवेलितोदरः॥६॥उल्लसत्सि
तवदनस्मितांशुधरपल्लवः॥प्रानंदानंदसुख
दृश्चंदनेक्षणविरोषकः॥७॥स्वर्णयज्ञोपवीती
चसर्वसौंदर्यसागरः॥रत्नमालोज्वलप्रांशुसुव
र्णमुकुटदीप्तिः॥८॥नारायणःसुराधीशःसतु
र्भक्तावतुर्भुजः॥बहूपर्यंकचतुरोनिबहुस्वस्ति
कासनः॥९॥कृतांजलिर्वैनतेयःस्वामिनोयस्य

सेवकः॥१०॥प्रासिनोपाक्षराजासोयज्ञागरेध्वजाय
थापरश्शंखचक्रगदापद्मायुधानिसमंततः॥११॥
मूर्तिमंतिसदारेजुस्तेजपुंजावलीनिच॥१२॥ए
पयोयेपरेशस्यभक्ताविष्वासनातनः॥स्वरूपमु
क्तिभाजस्तेशंखचक्रगदाधरः॥१३॥प्रतसीकुसु
मश्यामाःसर्वेकमलधारिणः॥पीतांबरधरासेव
वनमालोपशोभिताः॥१४॥किरीटकेयूरधरामणि
भूषाविराजिताः॥विमलांभोजयनाःकुंडलेकर्ण
भूषणाः॥१५॥प्रियायेभक्तिवात्सल्यादृग्योनार

दयः॥ जगुर्गंधर्वपतयो गीतं चित्ररथादयः॥१५॥
संग्रहैः सुमधुरैर्ललितैः श्रुतितोषकृत्॥१६॥ नां
गलानन्दकुंकांतानीलोत्पलदलेक्षणाः॥ इक्वंद
र्पपत्यस्तास्तारुण्यरसनिर्भरः॥१७॥ चेतांसिव्यो
कुलीचक्रुर्मुनीनामपिसुंदराः॥ भ्रामरीवेगतः
स्वांगविकीर्णकनकप्रभाः॥१८॥ नीलजीमूतसु
छायेस्वामिसेवकसंकुले॥ चंचलाइवरेजुस्ता
सभागारेनिजश्रिया॥१९॥ तस्यांसभायांदृष्ट्वे
वंमुकुंदंसुरपूजितं॥ प्रेमगद्गदगिरःकंपमानं

गयश्चयः॥२०॥ गात्रस्वेदजलाकीर्णविवमुखम
उलाः॥ रोमांचांचितगात्रास्तेबाष्पपरितलोच
नाः॥२१॥ निपेतुर्दंडवद्भूमौक्षणमुच्छ्वसतेपुनः॥
तुनुवुश्रीमहाविष्णुंधर्मपुत्रासुसंवृताः॥२२॥ ऋष
यऊचुः॥ जयनित्यपरानंदकुंदमंदारचर्चित॥
जयलक्ष्मीकुचांभोजराजहंसजगत्पते॥२३॥ ज
यनीलोत्पलाभासहासचंद्रशुभानन॥ जयवे य
दुसङ्घासमित्रचित्रचरित्रकृत्॥२४॥ जयप्रपंच
रहितत्रीलोकीलोकपालकः॥ जयविश्वेशविश्वा

स्मन्विश्वसर्गविधायक॥२५॥श्रीनारायणोवाच॥
तुष्टोहमेकाग्रेनपरीस्वजतमांलघुः॥संकल्पाद्
वचित्तस्ययूयंमेमुनयःसदा॥२६॥क्रांताःसत्रासि
ताकेनतत्तभाग्येनदुर्मदात्॥हृतंकेनतपोविघ्नं
भुनवश्चित्तसोख्यवां॥२७॥निरूपयतत्तछीघ्रं
येनकूर्मःप्रतिक्रियां॥ऋषयःऊचुः॥राक्षो॥विभेति
ममरेयाभ्यांतोमाणिमल्लको॥२८॥यस्यमंत्रीसु
राचार्यःसेनिकाःसुमराःसदा॥क्षीरांबोधिसमुद्भू
तोवाहनंश्वेतकुंजरः॥२९॥तथैवोच्चैःश्रवास्तुग

स्तूरंगसुरपूजितः॥दुर्गस्वर्गःकल्पवृक्षःस्त्रीभोक्ति
कःकुसुमायुधः॥३०॥संभेदजनकोदूतःपरिघायु
धमुत्तमं॥नाभ्यांयुधजितःसोपिकथनीयंविम
स्तिनः॥३१॥वैश्विर्वत्रिकालज्ञयहृतंदेवकेश
व॥श्रीनारायणोवाच॥विख्यातावसुरौघोरौ
ब्रह्माराधनतत्परौउग्रतपप्रभावेनयोरजे
यंयमस्तदा॥महेश्वरस्तोनोभवेतांस्व
लोचरौ॥३२॥वयंयूयंचवैकासंगमिष्यामाद्धि

जोत्तमाः॥ तत्र विप्रतोदेश्याहन्मस्तोमसामसु
को॥३४॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेक्षेत्रखंडेश्री
मल्लारिमाहात्म्येवेकुंठाभिगमनंनामतृतीयो
ध्यायः॥७॥ सनत्कुमारोवाच॥ ततस्तेमुनयःस
र्वेभोमार्गानुगामिनः॥ ददृशुश्चंद्रशुभ्रांशु
वेलासंगिरिशालयं॥ चंद्रकांतोपलैःशुभ्रैः
संजातामलसेश्वरं॥ किंवाकर्परपरिणद्धि
तंधवलोज्वलं॥२॥ उतवामौक्तिकंचणंतेनप्रा

वरणीकृतं॥ प्रमंदचंदनस्यंदसुस्नातमिव
निर्मलं॥३॥ सारितारजतीपीष्टीवातस्याम
लत्विषा॥ पीयूषरससंद्रावतिरस्करालिमिवोज्व
लं॥४॥ यत्रस्वप्रतिबिंबानिदृष्ट्वागाहनकुंजराः॥
भ्रमतादंतकुलिशैर्जघ्नुःसानुनिलीलया॥५॥
विचेरुस्तुरंगास्तुंगा कोमुदिमहसोज्वलाः॥ उप
स्यकायामिवतेसमीरामृतधारिणः॥६॥ सिंधु
सुतस्यकुंडाग्रेकल्पवल्लीवनान्वितः॥ कल्पभृत

रागवागच्छायाछिन्नानिसर्वतः॥७॥चंद्रकांतछि
लासंघबद्धसोपानकाध्वनि॥कस्तूरीहरिणा
क्षुरःकर्पूरकदलीवने॥८॥चंचत्कांचनरंभासुख
र्णिकलीफलोत्कराः॥प्राचकर्षुःस्वपावस्यदर्शया
जगतोदराः॥९॥घनैःफलैरिवानम्राःमातुलिं ॥१२॥
॥१२॥ यःसकंटकाः॥बभ्रुर्घनकुचाकांतासंभोगपुल
कांकिताः॥१०॥फलोपहारंत्रमुकाःप्रपद्यंतीह
वर्द्धिताः॥सुरवर्त्मनिसूर्यायप्रोन्नतास्तिनताश्च॥११॥ तना

नागवल्यंचलप्राप्तनारीकेलिफलोत्कराः॥एलाव
ल्लीनामामोदःप्रसस्मृतं॥१२॥सदाफलरं
भालानांपाकवंतीफलान्विच॥सिंदूररंजितानी
वचिलेभ्यःपरितोदिशं॥१३॥सेविनांनापदलनाभु
जंगावलिभ्रष्टफलाः॥सिवाश्वश्रोवोल्लासाद्विरेजु
श्चंदनद्रुमाः॥१४॥घनकुंजरकंडूतिकर्मणाभग्न
शाखिनां॥देवदारुतरूणांचगंधःशैलेससारच॥१५॥
तमालतरुखंडानिजीमूतंपटलान्यपि॥पवि
भक्तविवेकानिबभुर्मानुकूलवे॥१६॥मंदारतरु

ऽरवाग्रकुसुमानिसुयोविनाः॥चिन्वंतिचपला
पाग्यःपार्श्वस्थयत्रसेवकाः॥१७॥पार्थतत्परागो
छपुंजपीजरिक्तास्तनाः॥हरंतिवनपालानांमुनी
नांकन्यकामनः॥१८॥रामाकटाक्षसंभ्रमवद्म
चंदनचर्चिताः॥ईषाबभ्रूत तरप्रफुल्लप
द्मदोन्विताः॥१९॥उत्फुल्लफुल्लनम्राणांसजंत्ये
वेदिकाः॥निधिनामिवतेजसां॥स्वर्णचंपक
क्षाणांराजंतेरत्नवेदिकाः॥२०॥प्रतिबिंबितचू
तानांफलोद्यैरत्नसानुषु॥श्रुकामोद्यमाग्रास

॥१३॥

॥३१॥

पहोनिर्झरोल्लासलं॥२१॥श्रीवानांत्रिवपुजासु
निकुंजेषुदिवानिशं॥सर्वौषधयोदीपायत्र
तैलेनवर्जिताः॥२२॥चंद्रकांताश्मशिखरेचंद्र
मंडलवासिनः॥चेरुःकुरंगाःसर्वत्रकुतोगस्यनि
जेछया॥२३॥कांतासंगसंजातपुलकस्तन
मंडलाः॥किंनयोमरक्षाधःश्रीवंगायंत्तिसघ
राः॥२४॥गीतांगेषुमृगीलांचलोचनानिस्वलो
चनैः॥उन्मिमेनुर्धिनोदायत्रधिधाधरांगनाः॥२५॥
सरोरुहाणासीतानांमंदःपरिमलंवहन्॥नि

र्ववापश्रमवतः पांथान्वासंतिकोमलत् ॥२६॥
खेलंतिमुष्टिभिःसिद्धा बालिकारत्नसंयुतैः॥ सम्यो
समविभागेनछायेत्रिदशविरुधां ॥२७॥रेमिरे
सत्तिलत्रिदशेयत्रकिंपुरुषागनाः॥ यापीषुकांत
सहिताःस्वर्णसोपानपंक्तिषु ॥२८॥मालिकेय
सानुरोगेषुकांतगंडस्खलिषुच॥तपंविलोक्य
गधर्व्यस्यशांतिदशनक्षतं॥२९॥किरातादक्षु
मार्गसिद्धानांकरिमर्दिनां॥मुक्तावृश्चरतुले
पदैःशोणनखांकुरैः॥३०॥=प्रधिस्मकसुतंगासु

चंद्रचंद्रोपलस्पर्शजलस्रवनदितटे॥=प्रसत्त्व
दानांतुकुंदानामुद्भवोभवेत्॥३१॥=प्रधित्यकासुते
रंगासुचमर्यश्चास्तृनागविचलंतिचलच्चंचूचा
सरक्षेपविभ्रमैः॥३२॥रंतिकामधेनुनांहरिचंद
नकानने॥=प्रासीनानिघछायेरोमंथान्यनुवर्ती
ते॥३३॥सुवर्णवर्णाःकपिलाश्चिन्मयूरकलापिनः॥
घ्रचिक्केरैरपराभागाबोरेजुश्चारुमयः॥३४॥स्मरतो
नन्वनुप्रावृट्कालांसमदकेकिनः॥यत्रवल्लीतरु
स्मरसुकेमासवसिंचितैः॥३५॥श्रुकाश्चयत्रथालापा

न्विरागात्सवतःसदा॥ चक्रुरेसहिजानूच्चैनूचत्च
लांगनिश्चलाः॥३६॥ समाधिरांतहृदयरहस्यापसा
मुवि॥ निश्चलाश्चकुंजेषुमहेशालिंगरूपिणः॥३७॥
सालक्तकपदन्यासैर्व्रजंतिनांप्रियांतिकं॥एजाचानि
वरक्ता औरौलोभरसिद्धयोषितां॥३८॥चिकुरेषुर
सालेषुमकरंदप्रचारिषु॥कोकिलाचंचरीकाणांज
हारयमिनांमनः॥३९॥तंदृष्ट्वाशैलमग्रेविमली ॥१५॥
कृतमानसः॥समामालोक्यांचक्रुःचक्रिणायोजि
ताद्विजाः॥४०॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेमल्लारिक्षेत्र

अ महात्म्येवैसवर्णनोनामचतुर्थोध्यायः॥४॥
सनत्कुमारोवाच॥ददृशुस्तेसभांरम्योदिव्यांवि
श्वकर्मणा॥स्फटिकाभिरत्नरूपाभिःकांचनाद्यैःमचं
दनैः॥१॥तत्रसिंहावलीयत्रराजितांप्रथमास्तरे॥
ततःकिंनरपंक्तिस्तोयुध्यद्व्याघ्रावलीतृतीयं॥२॥तत
स्तुरंगपंक्तिस्यात्यत्रवल्गिविलासनं॥ततःकमल
बंधश्चरथबंधस्तथोपरि॥३॥निस्तलांशेएतु
लितान्सोमकांतमयास्तरान्॥निर्मायसप्तरचि
तांचंचत्कांचनस्रजिकाः॥४मुक्तासुधाधवलिता

भितयस्फटिकस्विषः॥मालिबद्धसोपानमार्गोभ्रप्र
भायांकिताः॥५॥इंद्रनिलोपलस्तंभोपरिसंभारवि
द्रुमाः॥पद्मरागदलोत्तालकुलिरागतलानिच॥६॥
जायप्रभापुष्परागचतुस्फटिकसंवृताः॥६॥प्रवाल
ताम्रांडाश्मखंडुविनिर्मिताः॥७॥पद्मरागशि
लाकाभिर्वल्लीभिर्यत्रशोभिते॥इंद्रनीलवतासा
र्यो मुक्तास्तबकसुंदराः॥८॥नीराजनसतोद्योगाः
सोचलोत्रालिमंडिकाः॥कर्पूरपात्रविन्यस्तरत्नदी
पानिरंतरं॥९॥इत्यादिसंसक्तिनांशोखरेकनको

द्वेगकलशास्तेजस्वीपताकांचलावलितः॥१०॥
यस्यांदेवगुर्वक्तावविर्दैयगुरुस्वयंगसंकलानांकला
नांचज्ञानायिद्धिर्बुधः॥११॥शिवस्यमान्यःसिसा
ससर्वज्ञस्यकलानिधिः॥जगन्निर्वपकत्वंहिगुलःस
र्वत्रपूज्यते॥१२॥उपतस्थुर्महेशस्यहरांचलमतंद्रि
ताः॥रूपवंत्योणिमाद्याःसिद्धयइवसिद्धयः॥१३॥
सरतोवसवोरुद्राःसिद्धविद्याधरादयः॥कुबेरप्रमु
खायक्षाहाहाद्यासुरगायकाः॥१४॥एकाग्रमनसस्ति
ष्ठन्गारक्षकाःसुरर्षयः॥तुंबरप्रमुखाश्चान्येगीतज्ञापरि

तोषकाः॥१५॥तिलोत्तमाद्यास्तास्तस्यसरस्मारमदोद्ध
राः॥विस्मयंतेनृत्यसमयंसमुदायैर्निजैर्युताः॥१६॥निध
यःशंखपद्माद्याःकुंदाद्याममूर्तिधारिणः॥सेवंतेस्मतिनो
दृष्टिप्रहीष्टतमनेबुजाः॥१७॥इंद्रःसिंहासनासीनंस्वा
मिनंप्रणनामच॥सहस्रदृष्टिपातेनकराभ्यांजगदी
श्वरं॥१८॥स्वांतरोमांकुरःक्षिप्तश्चक्षुःस्याकुलाचलः॥
उपतस्थेशिवंयत्रस्वरूपधारीधनंजयः॥१९॥हृष्टाकरा
लवदनप्रज्वलद्वह्निलोचनः॥नमस्करोन्निभृतेशव
तांतःशांतमानसः॥२०॥विकोशकरवालेनदिव्यमुष्टि

श्चनेरुतः॥प्रहीष्टतद्दृगनित्यमुपास्तेचंद्रशेखरं॥२१॥
यंगलोपरमेशस्यसेवासंमाडिनादिवं॥स्थयनेकु
र्वतादास्यंचरमाचलभुजां॥२२॥समिरोजगतःप्रा
णाःसमरुद्गिरिगतःसखात्॥समरुद्रचंडस्यत्रकिंन
रतांगतः॥२३॥निधिन्सर्वान्पुरस्यस्यकुबेरोभरि
विंश्रियं॥पास्थायलोचनंशंभोःपर्युपास्तेसभक्ति
मान्॥२४॥मार्तंचंडकिरणंवलोकसुखप्रदः॥सर्यो
प्रसन्नयायत्रभजतेपार्वतीपतिं॥२५॥स्थितोपिशिख
रेशंभोःवलयामूर्तिमान्शशी॥देवैर्वंदारकाणांसःस
मयेसेव्यतेशिवं॥२६॥नंदयंतिसुरावेचित्रंनित्यंसद्

स्मिन्नलिनः॥सैरेवदकोत्पलनोदायप्रलंब्यव्यजनानि
लं॥२७॥सुगंधद्रव्यसंपूर्णाश्चित्रशालांतरेस्थिताः॥तन्वं
तिसौरभंपरमंज्वलंतोधूपवर्तयः॥२८॥धारागृहंग
लद्वारिसीकराश्चंद्रिकोज्वलाः॥निर्यांतियंत्रसूर्याश्च्यो
र्मध्यदेशस्थितान्सुरान्॥२९॥उत्तानानिसुरत्नानि
दीप्यंतिमहांतिच॥वितानस्थानिसुस्थानिजेज्व
लुर्यत्रसुंदरे॥३०॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेमक्षरिमा
हात्म्येरांभुसंभवर्षिनोनामपंचमोध्यायः॥५॥०॥
सनत्कुमारोवाच॥दृष्ट्वातेब्राह्मणाःशंभोसंसदंरत्ननि
र्मितां॥विस्मयंबहुलंजग्मुःकलाविद्धनेसंवित्तां॥१॥

तत्तस्तेर्भाग्यसंरंभैःप्रभायामभयप्रदः॥दृष्टःकपर्दीभ
गवान्श्रुण्वंतद्विजोत्तमाः॥२॥येनश्रुतेनभवतां
दुःखंपापहतंचेतसां॥कलिकालाभिभूतानांप्रानंदो
जायतेहृदि॥३॥क्वाप्यत्रास्तिकलितेरत्नपंक्तिवि
राजतेजांबूनदसुवर्णेनघटितेनिस्तलेमले॥४॥
नानाप्रभासमाकीर्णेविद्रुमैर्पुंजोज्वलत्विषिसरा
लामलनखद्योतुलिकोत्तरसुच्छदे॥५॥समासिनं
शिवंसाक्षाद्दृष्ट्वाधर्मचक्षुषः॥धर्मस्यपुत्रास्तेसस
र्वेपुण्यफलोदयात्॥६॥कुंदेंदुचंद्रिकाचंद्रकाश्मी
रमहसंचयं॥पुण्यराशिमिवोत्तुंगमुत्तुंगस्फटिकोप

मंगं ॥ नानाचरित्रयरसामुछ्रायेणमितंशिरः ॥ शुभ्र
क्षीराब्धिकल्लोलमालाकांतमिवामलं ॥ ६ ॥ क्षीरधा
मधवलंधवलंभोजपरितं ॥ लेपितंचंदनेनेवकर्पूर
पुलकार्चितं ॥ ७ ॥ वीतरागानुरागाणांविराजतेनि
धिरव ॥ सरागेयस्यदेवस्यचंचच्चरणयोस्तले ॥ ८ ॥ स
र्वलक्षणसंपूर्णलक्षणांतिगतस्यच ॥ पारक्तांभोज
दर्पघ्नदलनेत्रोवसुंदरे ॥ ९ ॥ नमांसिमानसस्थानि
विनियंतिप्रणामतः ॥ पादयोर्यस्यनमतांनस्वर्ग
द्रुमराजाचः ॥ १० ॥ कालोव्यालभिषेणोवराजतेयस्यवो
उरे ॥ विश्वग्रासोत्सुकःकालश्चरणेकरकारनिः ॥ ११ ॥

॥ पासनंबद्धपर्यंकःस्वस्तिकःस्वस्तिदायकं ॥ सम्यग्वि
लोक्यमानानांदेवानांयस्यसेविनां ॥ १२ ॥ व्याघ्राजि
नपरीधानंभुजंगेनदृढीकृतं ॥ ध्यायतांकस्यदमनं
शंभोर्यस्यविराजते ॥ १३ ॥ नाभिनांसुंदरंतुंदंगंभीर
मनोहरंगवल्लित्रयेविलासेनयस्यविश्वावकाशद
नं ॥ १४ ॥ नाभिह्रदतटोल्लासानंदचक्षीवसुंदरा ॥
यस्यहृन्मंडपंयातिरोमराजीविजृंभते ॥ १५ ॥ राजितंमि
र्मितंयस्यसुविशालमुस्थलं ॥ पार्वतीप्रेममंजरयाव
पाटमिवराजते ॥ १६ ॥ त्रिशूलडमरुखट्वांगपात्रि
शरासनं ॥ खड्गबाणसहितंपरशुंगमंकुशं ॥ १७ ॥

दशायुधानियस्यैवं विलसंतिकरेदिनः॥ दोर्दंडेषु
प्रचंडेषु चतुर्हस्तवलयेषुच॥२०॥ पंक्तीरुहाणांचयो
एकनालमिवासितः॥ बिभर्तिशक्तिवासल्याघस्यका
लगिलद्गलः॥२१॥ प्रालेयशुभ्रीरास्यंदर्पदहनोघ
तं॥ लोचनत्रितयंयस्यपश्चिमान्ननमुत्तमं॥२२॥ गो
रंसुतिलकंप्रौढुगंडप्रहसितंमुखं॥ औत्तरंयस्यदेव
स्यवक्त्रंचमलसन्निभं॥२३॥ कल्पांतज्वलनोज्ज्वला
तडित्पुंजप्रभारुणंशशिदृशांगजत्रासपैःपुर्वक्त्रंविरा
जेते॥२४॥ नीलश्रीमत्तसंवारांज्वलद्दृष्टंसुभैरवं

सर्पप्रोतकपालालीरौरवंदक्षिणंमुखं॥२५॥ व्यक्ता
व्यक्तगुणान्वितंसगुणंलक्षणान्वितं॥ पंचमंवदनंय
स्यतडिन्मालाकुलंतथा॥२६॥ यस्यदेवस्यवामांगे
संगिनीतुहिनाद्रिजा॥ दिव्यरत्नमयोश्चत्रभेवप्रीति
मायति॥२७॥ यस्यमंगलसत्त्वस्यबलेनगरलंपपौ॥
अपक्रांतकालकलोलीलोक्यत्रासनाशनं॥२८॥
रतिवंदर्पयोश्चित्तप्रेरक्तांबुजद्युतिंतिलेचरणौ
यार्यस्याःसानुरागेइवानिशं॥२९॥ मंजीरक्वणितंडिंडियस्या
पादयोर्विरुदायति॥ वाग्विलासायतनंतेनिजां
माधुर्यनामिव॥३०॥ बंधूकपटलारक्तंदाडिमिकुसु

पमंऽउरश्चवसनंदेवीयासंध्यारागसंनिभं॥३१॥
पीनोत्तुंगेकुचतटेकंचुकांचनप्रभं॥भांडागारमि
वोत्तानंयस्याःकंदर्पभूभुजः॥३२॥ग्रीवायोल्लासलति
ताराजतेमौक्तिकावलिः॥सौंदर्यसत्रंकंदर्पवदन
स्तंभयारिव॥३३॥नानारत्नसमुछ्रायविस्फार्यमाण
लावलिः॥यस्यग्रैवेयकंभातिनिदानमिवतेज
सां॥३४यस्याःकनकताटंकेनेमिमुक्तापलाश्चि
तंदंवक्त्रनिपतन्मनांसीवयतान्मनां॥३५॥यदने
मदनोल्लासाधस्याकलयितुंश्रियः॥नयनानिवहुन्ये
वबभारजगतांपतिः॥३६॥बिंबेयदिस्याच्छ्रिनो

नीलोत्पलदलद्वयं॥तदोपमानयन्नयोस्तस्यास्या
श्चारुचक्षुषः॥३७॥यदिश्रोत्रस्यबिंबस्यकनकांभो
जमानसं॥भवेन्नासामणेस्तस्याःसदृशंचंपकाश्चि
फः॥३८॥यस्याःश्रियश्चोरायराजतेधरपल्लवः॥३९॥
उत्तरंगैरिकप्रख्यंकालिंधीनीमाद्भुतं॥यस्याःकवा
क्षविक्षेपैरभ्यस्यतिदिनंभृशं॥४०॥=प्रष्टमीचंद्र
ललितंललाटंप्रतिभातितस्याःजावुकार्मुकारं
यस्याःकुसुमधन्विनः॥४१॥मालतिकलिकागर्भ
गुंजितेभ्रमरावलिः॥१लक्षंतेलक्षणोपेतेयस्यांश्ये
कुरपंजरे॥४२॥=प्रगाधेस्मिन्सुधासिंधोगांगेवेक

सुशिवा॥शिवेभिलद्रसप्यिरोमांचैःपुलकांचि
तैः॥४३॥विघ्नाधिपोविघ्नविघातदेवानामधिदेवता
जगन्मंदिरनिर्माणस्थाणुर्यत्रगालभंजक॥४४॥
यच्चैतन्यकलाविश्वरूपीणःपमेश्वरः॥नित्यासत्या
स्वयमायामोहिनीलीलयाशिवा॥४५॥तयान्वि
तंशिवंदृष्ट्वातदास्यामुनीश्वराः॥पेतुस्तेदंडव
मोबाष्पपुरितलोचनाः॥४६॥उत्थापिताभगवतो
तेदृष्टाःकेयूयमीत्यपिचविप्राःप्रवक्तातृणां
वित्रतस्तेननंदिना॥४७॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणे
शिवमूर्तिवर्णनंनामसप्तोध्यायः॥६॥७॥७॥

सनत्कुमारोवाच॥कथंतेमुनयःसप्तंदृष्ट्वागिरिजा
पतिं॥स्तोत्रंप्रचक्रुर्विनम्रास्तोत्रेणजगतांप्रभोः॥१॥ऋ
षयऊचुः॥नमोस्तुतेमहादेवनमस्तेजगदीश्वर॥नमो
स्तुतेजटाजूटसंराद्धदृश्यरूप॥२॥नमोरुद्रायमहते
नमस्तेगिरिजाप्रिये॥नमस्तेजगतांनाथनमस्तेभ
क्तवत्सल॥३॥नमस्तेदेवदेवेशनमस्तेलोकपालक॥
नमस्तेजगदाधारनमस्तेवरदेश्वर॥४॥नमस्तेभूत
भव्येशनमस्तेशितभानन॥नमस्त्रिपुरहंत्रेचनमस्ते
त्रिदशेश्वर॥५॥नमस्तेस्तूज्ञानदात्रेनमस्तेनागभू
षण॥नमस्तेभक्तदमननमस्तेसुरमर्दन॥६॥नमस्ते

वेदविदुषेनमस्तेवेदधारिणे॥नमस्तेजगदाधार
नमस्तेजंतुप्रिय॥७॥नमःपिनाकहस्तायनमस्तेव
सिवाससे॥नमोरुद्रीयमध्यक्षनमस्तेमुनीवत्सल
य॥८॥नमस्तेमुनिपालायनमस्तेमुनिसंश्रय॥नम
स्तेवरदेशायनमस्तेधर्मपालक॥९॥नमस्तेधर्मव
त्सलमार्गदेशावरप्रभो॥नमस्तेसुतपःप्राप्यनम
स्तेतापसप्रिय॥१०॥नमस्तेनिधानायनमःपा
लयतेनमः॥सृष्टिस्थितिविनाशानांकर्त्रेतुभ्यंनमो
नमः॥११॥सभामध्यगतान्दृष्ट्वाविकलीकृतचेतस
उवाचब्राह्मणान्रंकुरुरुवेनयुयंमुह्यथ॥१२॥

ऋषयऊचुः॥मणिमल्लोमहादैत्योमणिशैलाधिवा
सिनौ॥ब्रह्मणंतपसाराध्यनावध्योयंमागतो॥१३॥
नवध्योपंचवर्षेणचनुर्वर्षेणवाक्वचित्॥षण्मुखेन
दशास्येनदशबाहुयुतापिवा॥१४॥सहस्रबाहुनावापिदेव
धर्यणकेनचित्॥राक्षसैर्नापिमनुजैःसिद्धविद्याध
रादिभिः॥१५॥वरदानबलोन्मत्तोदुर्मदोधुनमानसो
नाभ्यांसहिततलेराज्यंकरियतेलोकपीडनं॥१६॥ऋषिणा
माश्रमास्सर्वेविध्वस्तास्तेनपीडिताःक्षुन्मूलितानितिं
गानिस्वयंभुनिविमानोदतः॥जलतीर्थेषुरम्येषु
ताभ्याविशतिराजोपिन्रपाणांतत्रकाकथा॥

चिरं कुंडलास्तयोः ॥८॥ तयोरनुचरैः स्वर्गतूर्यैराव
र्ष्यविह्वलाः देवासुरविलासिन्यो भुक्त्वाप्ययंतपरत
लं ॥१॥ पानवेलिकिलासावप्रेमपात्रंमरुत्वतः ॥ मानो
त्तममरावत्यामेनकाख्यंमनोरमं ॥२॥ प्रप्रसर्तनंदनो
द्यानात्पुष्पेकुसुमानिव ॥ प्रापारिजातस्यमघवा
प्रस्थापयतितद्गृहात् ॥३॥ ॥ पासवायघटिर्वहुत
द्भूत्वेःकल्पद्रुशाखिनां ॥ दातव्यंवल्लितंतेहिसुष्टुदुष्ट
मथापिवा ॥४॥ निक्षेपितसुरमणिवंचिचालंमस्य
ता ॥ बभारवाचवैकुंठंसुरणांसुरभिर्यथा ॥५॥ पिबु
परसपूर्णानिस्वर्णवल्लीनिनिस्यशः ॥ प्रस्थर्पयतिसत्रा

प्राप्यच
य

॥२५॥

॥२५॥

प्रयतिप्रभो

ग्निस्यापिस्यापल्लानिच ॥६॥ यल्लिंचिन्नाकलोकेस्मिन्
पुर्ववस्तुसुंदरं ॥ भोग्यंतयोर्विभोगायशक्रप्रायतिपक्षतः
तः ॥७॥ ॥ग्निस्तयोःप्रस्थेपिनदाहभीतइवानिशं ॥ सर्व
पमानहृदयःस्वपुरिमधितिष्ठति ॥८॥ विश्वंजहारराशि
वंदतांतःशासनात्तयोः ॥ नबिभर्तिकरेदंडंचंडंचित्र
समंडलं ॥९॥ कोलेशकोणयोपातिजातिभावनगो
चरं ॥ दानादानादिकंप्रेमतनुतेसत्तत्तंतयोः ॥१०॥
वरुणोयास्यतीभीतइवाम्भोधिंवेपते ॥ शिरसावंदतेस
म्यक्कृयतदादेववेष्टितं ॥११॥ सर्वदासर्वगोवायुस्तयो
स्तासुरतश्रमं ॥ हरतेस्वल्पभावेनभयात्कारयमुपागतः ॥१२॥

संप्रापयतियस्त्रा प्रीत्यैवभयगर्भया॥ न्यगीतेषुच
तुराकामिनीरलकापुरात्॥३१॥माणिक्यदीपरत्नानि
श्चिंतामणिसमानिच॥ददात्यब्धिःकिमाश्चर्यंययेषि
द्रापिसेवकः॥३२॥तपोव्ययभयादेत्यान्नयतिमुनीश्व
राः॥शुनिडोदेहतेश्चौचहानिर्किंनैवजायते॥३३॥तयो
स्तुल्यःसमदोषिप्रतापवान्॥ःपाश्चमान्नस्य
मध्येस्नानादुःखंतदाकरोत्॥३४॥कथयामःकथंदेव
ज्ञातत्वंदोषदंडयोः॥तेषामितिवचश्रुत्वाशिवोवा
नमब्रवीत्॥३५॥श्रीशिवोवाच॥मरुत्ताब्राह्मणादुष्ट
कर्मणाभिगतायुषा॥भग्नास्तेनमनोरम्यारुद्रस्य

पंजराः॥३६॥प्रध्वस्ताममक्षेत्रकालसर्पस्यपेटकाः॥
विप्राक्षोल्यवसेनैवरुषकेनक्षतायुषा॥३७॥दंष्या
र्गलस्मीतिसादहसंसमुच्छ्रितः॥जटासंत्रासयामासपा
टोपतप्तासुचि॥३८॥पजायतमहामारीदीप्तानो
लप्रभा॥सिक्तातेमुनीभिर्दैवेश्वरोक्षेपणासर्पि
षा॥३९॥ततःसाघातमारीतिनाम्नाधेयमुपागमत्॥
दंष्टाकरालवदनाजिह्वालोलासीपणा॥४०॥नानो
युधधरास्त्रातभैरवनादिनी॥ज्वलच्छिखिवर्यैकल्पा व
त्र॥वर्धितात्रभुवनत्रये॥४१॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेशी
त्रखंडेउमामहात्म्येशिवावज्ञापनोनामसप्तमोध्यायः॥७॥

सनत्कुमारोवाच॥श्रृणुध्वंब्राह्मणायुयंकथिसंक्षसमा
न्नसाः॥यूयोसिद्धिवरंचणामन्त्यायस्वल्पधीरपिचा॥१॥ या
मार्तंडभैरवंरूपंबभारसहसाविभुः॥महाहिबलयोत्तर्य
चंद्रमार्तंडकुंडलं॥२॥उमरंचत्रिशूलंचखट्वांगंसुशो
भितं॥नरकांचनसंकाशंमुंडमालाविभूषितं॥३॥मा
णिक्यभपंक्तिसदृशंदशनावलिशोभितं॥रवंडेंदुशेख
रंत्र्यक्षंमहामुकुटमंडितं॥४॥वसंतखेलनाकुलद्रजनी
चूर्णगुंठितं॥तापिछछचिपिछालीस्फुलच्चामरवीजि ॥२६॥
॥२६॥तं॥५॥उत्तुंगस्तनसंभारतरलीकरपल्लवैः॥कुर्वत्यमानम
हाराववसारमेयसमाकुलं॥६॥सप्तकोटिगणावीर्यविशाल

घलिपालकं॥एवमास्थापयद्रूपंतेजसातीवभासुरं॥७॥
सूर्यकोटिप्रतिकाशंचंद्रकोटिसमप्रभं॥मादिदेवोमुखा
न्सर्वान्निर्यातसमरोद्धुरा॥८॥रथैरश्वैःसमायुक्ता
वाहनैःखेरलंकृताः॥संन्नाहैर्वज्रकक्षवचैस्तडिद्विलिस
माकुलैः॥९॥प्रथमेत्रिदशासर्वेनिजसेनाभिरादृताः॥
सेनिकाःसमरानंदसंदोहेनेदुरबभुः॥१०॥तेषांसेनाएथ
कुस्वामीदर्शयामासश्रत्विनः॥११॥प्रारुढस्यरथस्यैंधे
क्रोधज्वलितचक्षुषः॥मरुत्स्वामरस्फारप्रभामुकुटशो
भिनः॥१२॥शुभ्राभ्रमंडलाकारधवलछत्रसेविनः॥प्रा

उपस्थकासुचेलासगिरेसुसमभस्मिषु॥८

कृप्रतापयशःपाठबंदीजननुतस्यच ॥१३॥श्रीस्कंदोवा स्तु
च ॥मयूरवाहनादेवाः शक्तिकुंतायुधोद्यताः ॥उलूकसन्नी
लसन्नाहावीरास्तेममसैनिकाः ॥१४॥प्रादिगंतंगजा
रूढाः स्फूर्जत्कुलिशशोभिताः ॥शोभतेपल्लवैःछत्रै
र्दिवेंद्रस्यचमुदियं ॥१५॥गतेर्विलासंकुर्वंतितुरंगासादि
नोदिताः ॥मनोरथमयंयत्रसासेनावज्रिलोपरा ॥१६॥
शक्तिशस्त्रज्वलद्दिप्तिर्वाहिनीमेषवाहिनी ॥यावद्दिसा
द्रिसंकाशादेयंजातवेसंदसी ॥१७॥गलघंटाललल्लू ॥२७॥
लानादसोरभभासुरा ॥प्रचंडोद्दंडदोर्दंडासेनेयंयामि
नीविभोः ॥१८॥दंष्ट्राकरालवदनंक्रव्यादंबलमुत्कटं ॥

दर्पछुरावलीरवदूरदेवनेस्तमाश्रितं ॥१९॥चलत्पताव
लीहस्तावारूणीयमनीकिनी ॥कुंकुमारुणवाशीराराज
तेचंद्रशेखरा ॥२०॥ध्वजपल्लवसंछन्नासेनेयतातवाय
वी ॥ध्वजायुधामहद्घोरामर्मराभासुरारुणा ॥२१॥
चंचत्कांचनसंन्नाहाकांचनछत्रभूषिताः ॥स्वर्लोदयो
कुरोर्भातिसेनेयंनरवाहिनी ॥२२॥यत्रोदुरमुखावाता
गजास्यायत्रसादिनः ॥दीप्तांकुशाकुठारश्रीर्लंबोदरचमू
रियं ॥२३॥मृगास्यास्तुरगायत्रछत्राणिधवलानिच ॥ ॥८
धामशालिप्रभावंतिसाचांद्रीसबलाचमूः ॥२४॥स्यंदना
सप्ततुंगास्तडिन्मालोलूसप्रभाः ॥उलूसछत्रसंघाता

हरिदश्वस्य साचमरः ॥ २५ ॥ हंसकोतिमयोचुंगास्तूर
णायत्रकुंजराः ॥ ब्रह्मयोनिरियंसेनाकमंडलुलस
दुजा ॥ २६ ॥ नीलमेघांजनच्छायासन्नाहाशंखकौ च
ली ॥ देवापीत्तांवरछत्रासेनागरुडवाहिनी ॥ २७ ॥ शू
लखट्वांगहस्तेयंगजचर्मपरिछदा ॥ सेनेयंशांभवी
शांभोर्लोचनत्रयभूषिता ॥ २८ ॥ इतिदर्शयतिस्वेरेक्षु
॥२९॥ ध्यान्मल्लमदोद्धतः ॥ मानर्डभेरवंशीघ्रंययोमणिमया
चलं ॥ २९ ॥ चलंतिरोद्रवेतालाभरनाप्रेताश्चडामराः ॥ ॥२९॥
शाकिन्योमारयस्यग्रानानायुधकरोद्यताः ॥ ३० ॥ भ्रम-व

खट्वांगहस्तास्त्वेचिन्मुसलपाणयः ॥ चलछक्तिधरावेचि
त्वेचित्सरथुधारिणः ॥ ३१ ॥ त्रिशूलतूलनोमाहाःकेचि
ल्लांगलपाणयः ॥ शोभिनामुद्गरेवेचित्केचित्तुंगगदा
धराः ॥ ३२ ॥ वेचिल्लोहार्गलास्कंधाश्चक्रचालनतत्पराः ॥
शंखपद्मभृतवेचित्कालदंडास्त्रमंडिताः ॥ ३३ ॥ चर्म
खड्गधराचान्येखेटकुंतमहाबलाः ॥ केचिच्छांवरासि
लाःकुंतपट्टिशधारिणः ॥ ३४ ॥ धनुर्बाणधराकेचित्तूणी
डिमालाकरोद्यताः ॥ मुद्गरान्भ्रामयंत्यन्येवेचिद्वेणू
कंडुकान् ॥ ३५ ॥ नाभिचुंबिप्रलंबोष्ठादंष्ट्रालंबितनक्षसः ॥
केचित्प्रचंडनयनाव्याघ्रभास्याश्चकेचन ॥ ३६ ॥ केचिद्वि

तसिंहास्याःकेचिद्विराषडाननाः॥तुंडनासावक्रतुंडाश्चि
रारासप्तरीर्षकाः॥३७॥षट्सप्ताष्टकाःकेचित्विलंबि
हनुकुंडलाः॥ललाटश्रृंगाविवृताःकेचिच्छालचिलोच्च
नाःकेचिंघर्घरिकाश्चक्रानाभिस्युग्रसप्तनांचलाः॥
तिर्यक्कूर्चछटाटोपाजराजन्नागयष्टयः॥३९॥केचिद्वृ
द्धिकरास्तुराःकेचिद्विसविलोचनाः॥मुंडमालाधराकेचि
त्केचित्कर्णोष्ठपानाननाः॥४०॥केचिदूर्ध्वपदाःस्त्रीर्णो
कस्यानामहोत्तराः॥केचिन्नीलाननाःकेचित्रक्तांगा ॥२९॥
दनुराननाः॥४१॥केचिद्रलेडभरषांकावबलुसत्वसंप्र
माः॥महामान्यामहो-साहामहादेवात्मजाइव॥त्रिःसप्त

नयनाजिव्हापंचसप्तदशायुधाः॥४२॥चतुष्कर्णास्त्रि
कर्णाश्चपंचास्यासप्तदिलाः॥वाद्यसंग्राममुरजारण
दुंदुभियोद्धकाः॥४३॥वादयंतिवाद्यानिनिःसाणाघ
नघोषकाः॥उद्घाषारणकंकोलारलतालासुनादिनाः॥४४॥
जयघंटादिवाद्यानियुगपद्धनुस्तदारेरुश्चरण
मेहयोन्निघुष्युर्दुरेरयः॥४५॥सस्वनुर्दुदुकांसोला
श्चझल्लरणघोलकाः॥तथापिनाविवाद्यानिजगुर्डि
डिमालयः॥४६॥ववदुर्दीर्घश्रृंगानिलीससस्वनुःपट
हादयः॥गानंप्रारेभिरेनानावर्णध्वजांचलैः॥४७॥
श्रलिनःक्रोधवीरस्यविनाभिवविस्तृतंभ्रभैर्मर्ध

सुरिराणांचलद्भिःस्वर्णदंडकैः॥४८॥चंद्रिकापरितंव्योम
तदाभ्रद्रुमनिचिताशिरसुरथिनांतद्भूरि स्कंधाधि
रोहिणां॥४९॥चलन्मयूरकुंचानांदीप्याभ्रन्यभरद्भुवं
तत्पलोपःपटोपःपृथिवीमज्जनोमुखी॥५०॥धराहद
ग्राभंगंचचातुरंस्यभरत्त॥तेनजागरयांचक्रेरोषाःपर्य
कलालितः॥५१॥इंगमागिरयोनिलाश्चधावंतिकुंजरा
मदाचदंकुशानुग्राह्यम्यमदोद्धताः॥५२॥तत्रतेषामरत्ना ॥३०॥
र्जिमदसाभतुरंगिणी॥तांयुतेरहयासादिसुक्षायधुधुरंधरैः॥५३॥
सुभ्यद्धासखुराघातैश्चलीभूतारजसःघर्षलोभ्रं
त्रनेमीनामस्यद्यदिवमध्यनि॥५४॥इत्यस्वल्पबलोपेत

च श्रीमन्मार्तंडभैरवं॥विलोक्यानुरमूंवपयामासुरासुराः॥
॥५५॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेमल्लारिमाहात्म्येशिवसैन्यवर्णनो
नामाष्टमोध्यायः॥८॥९॥सनत्कुमारोवाचःअथ ग
तंमहेरास्यसैन्यंसर्वदिगंतरंःप्रसंख्येयमनाख्येयंदीप्त
रास्त्राचलितंतं॥१॥इतितेवथयामासुर्दैत्यानामधिपे
श्वरं॥म्लेतस्यासुरेंद्रस्यदूताविभ्रांतलोचनाः॥२॥म
लोवाचःकोसामहेरारिंसैन्यंदृष्वभेणसन्नद्धुमान्॥यस्य
प्रावरणंसस्मरुषणानिभृजंगमाः॥३॥इतिविज्ञप्तवैरं
दोयंकथयनस्वलं॥रेदूताहनतेनंहिविपरीतार्थवादिना॥
त सुहृदामस्यादिमेलासंभुजपंजरे॥निधायांदोलितस

स्यबलमरूरनथवर्थं॥५॥माथासोलीलयातिष्ठन्
उत्तुंगशिखरंगतः॥तस्यदालोकयामासशंभोसैन्यंस
देवराट्॥६॥तंदृष्ट्वातर्सयोदैत्यःशरानादत्तवान्गजा
न्॥सुरदनायासुरायदोस्तावतंजैगजं॥७॥निर्जी
रध्वसिनेवैरिसेनाकोलाहलाभिधं॥विघ्नसप्तायरा
शकंचतुर्वाजिविराजितं॥८॥उक्षायचमघ्नाय ॥३१॥
चतुर्दंतंमहागजं॥देवराज्यायविरायदोश्वरपतिं
५३१॥ गजं॥९॥तस्मैचवाजिचित्रांगोदत्तःकाश्मीरसद्भु॥
रत्नकांचनकल्याणःसंरजस्पृष्टिमंडले॥१०॥वुंजरंसो

रभाख्यायहिमवंतंमहाबलं॥इंद्रोपंचतुरंगचतुश्चा
मरशोभितं॥११॥सुरेंद्रदर्पदलनोबहुनारक्षसांपतिः॥
तस्मैवरंरतिलकंवाजिनंचगजाधिपं॥१२॥चामरालि
प्रभावंतिसन्नाहस्यंतेजसं॥वैरिदर्पहरंखड्गंतावद्
लंराजिनाहसह॥१३॥सुरग्रासायदवारिहस्तिनंयजे
मंगलं॥पश्चभुश्चांशुसन्नाहमलंद्विजकरस्थितं॥१४॥
नरनिर्घसकायेसंवत्सूरिवचाभिधं॥नंदनोद्यान
दलनंकुंजरंचसदामदं॥१५॥वोलेचतुर्भिःसंयुक्तंपद्म
रागसमप्रभैः॥सांवोजैश्चंडकोपायरथंचविजयध्वजं॥

सिंधरनादायमत्तालीमालाव्याकुलितानने ॥१६॥ प्रा
कृसंग्रामहाशौर्यपरितोषेलसुंदरं। इंद्रनीलप्रभा
वाहःस्फिग्विरंकनयप्रभं ॥१७॥ यस्यतंस्यंदनवरंप्राय
छद्भोमुरवायच॥यस्यसिंदूरवर्णश्चश्यामवर्णमरु
ज्जवाः॥१८॥ तेरथंधर्मवक्त्रायगजंनीलगिरिंददौ
उल्लसन्नीलमकरंस्वर्णवर्णश्चरक्षितं ॥१९॥ वरुण्य
ंरथंसूर्यवर्णायस्वरत्नदा॥ज्वालामुखःश्यामजि ॥३२॥
कःसुरारिःसुरस्यंदनः॥२०॥ करालपावकाख्यश्चरात्रि
दंतःप्रतापवान्॥ भिमाख्योभीषणसुरोरक्ताक्षःस्त्रि

दशानंदनः॥२१॥ निर्ऋतिर्गतसुरोदेवमल्लोबुधो
मकः॥कालध्वंसीकुंभनासःसिंहपादोनरांतकः॥२२॥ख
रानन्नःखरस्कंधःखररोमाखरांघ्रियुक्॥ऊर्ध्वकेशःसा
बाहुर्नवक्त्रश्चतुर्भुजः॥२३॥ तंहलदंतःक्रूरदृष्टिर्लंब
लीकरभाननः॥वज्रदंतःसखरनखःखड्गेशःसुरारुजः
२४॥ऋसिजिकःकुंतजिकःकूर्मवर्णस्त्रिलोचनः॥उद
ग्रास्योदुर्मुखश्चचामरश्मश्रुसंनतः॥२५॥वज्रोघ्रि
र्दुर्धरोदुष्टःखलरोमाविनाकसिः॥त्रिनाससप्तरसन
स्त्रिशिराश्चचतुःशिराः॥२६॥ विघ्नेशोज्वलमेदेशो

व्याघ्रवक्त्रः सुदुर्मतिः॥ दुर्मुखोरासभाकारः पवित्रास्यः
करुडूरः॥२७॥ तडित्केशः क्रोधमूर्तिः प्लावर्णप्रभोट
नः॥ सिंहनादः क्रूरनादः खरनादोश्वहेषितः॥२८॥ शुं
डाहस्तः कोशबाहुस्तु दीर्घास्त्रिपादुलि॥ निलानन स्ति
रंगास्त्रिकर्णश्चंडविक्रमः॥ श्वेतोदरशलाक्षश्च ध्र
म्राक्षीवीरखादनः॥२९॥ सुग्रीवः शृंखलारक्तश्चलग्री
वःशिवारुतः॥३०॥ कोशमूर्तिर्महामूर्तिर्भीममूर्तिर्म ॥३१
हाकटः॥ इत्यायुधवरैर्योधान्वाजिकुंजररथामरैः॥३१
॥३३॥ मकरैरस्त्रसन्नाहैः पताकाध्वजचिह्नितैः॥ वस्त्रालंकृ
तिकांबलैर्महियामासतक्षणात्॥३२॥ मादिरशलाक

सर्वानूत्सार्यतानूलघुसंगरे॥ स्वयमासूच्चोत्तुंगसह
स्राक्षमहोर्थं॥३३॥ सर्वशस्त्रास्त्रसंपूर्णमंत्रयंत्रविधा
नवित्॥ क्षणमात्रसुरेदैत्यःप्रक्षिप्यचदुःसहंगतश्च
मणिदैत्यश्चकुंजरस्कंधलालितः॥३४॥ तेजसादीप्तिताल
भो॥३५॥ निर्वाणसमयप्रदीपइवदुःखतो॰तद
धमणिदैत्यश्चकुंजरस्कंधलालितः॥३६॥ चलच्चामरकं
दानियत्रदोलसंतिच॥ तत्सेनावाद्यनिर्घोषैःस्तुतास्तो भि
यरावयः॥३६॥ वेमुर्जलंतुरंगालिमिषोत्सरसात्तदा
उछलंत्तुंगसलिलप्रकारा फेनजालयः॥३७॥ मालिनि

महरेः कंठेलक्ष्मीर्दुग्धांबुधिस्थलात्॥प्रारब्धनीलपी
छेस्तछत्रेराधरितंनभः॥३८॥सिंहनादैश्चदैत्यानांप्र
तिशब्दैर्महीकृतं॥शिरवंलीजिह्वस्तेषांसहसोच्चास
लालसः॥३९॥उद्दितावैष्णवारौद्रसेनाघोषैर्दिवंय
योः॥४०॥इतिश्रीवराहपुराणेम्लेच्छारिमरुत्यचम
निर्गमंनामनवमोध्यायः॥९॥८॥सनत्कुमारउवाच
॥एतध्वंब्राह्मणादुष्टंकलिकालनलापहं॥चित्रंचरित्र
म्लेच्छारःश्रोतव्यंसर्वसिद्धितं॥१॥समकोटिगणावीर्णो
दंवामातंडवभैरवः॥तस्यसेनाधिपैसैन्यैनमलोदयपरि
वृतैः॥२॥एतैर्महासैन्यमिलितंपुरस्सरं॥सीहना

दैश्चवीराणांभरतंबधिरंतदा॥३॥मिथोमकरतुंडाग्नी
संघट्टश्चशिरांसिच॥पेलुरंदोलयामासुर्जनानांमुहु
तांचलः॥४॥ललाटपट्टाप्यमिलन्मुकुटराणांसमं
ततः॥प्राचयपुर्मतामंतास्वांकुरोरंकुरान्मिथः॥५॥
योधाकुंतैश्चशक्तिभिताड्यामासुरद्भुतं॥वैरंकूर्चक
राक्रांत्यामन्योन्यमतुलासवाः॥६॥खंडादंडाश्चकुंज
राणांविजघ्नुकरचालनैः॥नाडिघ्नमकरायेणधारांधा
राकरोरायः॥७॥च्यालगोलैर्लोहायोकालध्यालदृढा
जिरैः॥गलत्करालनिनदैर्गुंजद्भिःकुंकुमासवैः॥८॥कल्पां
तरुद्रतत्रासीत्संग्रामेचित्रभूषणे॥टणत्कारैश्चशस्त्रा

णांमीरुणांव्याकुलात्मनां॥९॥विचित्रविस्फुलिंगाः
शस्त्रसंघट्टसंभवाः॥रणांगणेरजःकीर्णेविघोतादव
तिनिशि॥१०॥कुंजरस्कंधसंरूढाकालेसन्नाहसंय
ताः॥वर्षुःसप्तरयाधाराधारयांबुजोदाः॥११॥
निजघ्नुसादयःसादिनूभल्लैरर्द्धेंदुभिःशि
कामुष्टिघातैश्चघनंवणांदुद्रुवुः॥१२॥प्रामुष्टियम॥३५॥
दृष्टाणांप्रहरंतेमिथः॥अस्यासनुरंगास्तदा
केशीमरावला॥१३॥वणैरुत्तमलोहतैर्विविस्तृप्येल
गान्मियः॥रथसारथिनारोपारथिनस्तैलोसव॥१४॥

म

रमंजुःस्खलरावटाःकृत्तिकारात्रशोणिताधावस्य
दानिदंतानिपक्षैरावनघाटकान्॥१५॥मतोपदात
यःशूराःलोहसन्नाहसंवृताःनिजघ्नुःकुपकाघाते
स्तरंगान्सादिनोहितान्॥१६॥ज्वलत्फुल्लाग्निभल्ली
भिःकुंजरान्समराजिरे॥पधनुंजास्यात्सुतीक्ष्णाग्नि
स्फाटयामासुरद्रुतं॥१७॥तीक्ष्णाश्चलप्रहारश्चरथि
नःसहघोटकान्॥छिंदिनासांपरिस्रुज्यप्रजघ्नुश्चक्षु
राक्षसान्॥१८॥पक्षान्निघृष्यामासुकठोरतिक्ष्ण
स्रावैः॥सोढारास्त्रप्रहाराणांस्पंदनानोपदातयः॥१९॥
क्वचित्क्वाश्चिच्चमूस्थलेस्फुलल्लोहार्गलादिभिः॥समर

दं चक्षुर्तयामासुः प्रहारस्थिरासणा २०॥ केचिच्च छि
गसंजातेघाते क्षीणेणपुंचयंते॥ तथानिघ्नासयाम
सुर्वितलेचिन्पिंडकान्॥ २१॥ कांश्चिदेकेहतायेश्च्या
चक्षुःपदातयः॥ स्तांस्तांनिघ्नंत्युरपरेनिश्चिंतो
स्त्रचंचुरैः॥ २२॥ केचिच्चक्राणिमुमुचुस्तीक्ष्णधाराणि
यद्वोधाः॥ विसस्रस्त्राल्पपरेनिर्यंत्रामपिंडितो॥ २३
मांफलंभल्लघातेननिर्गच्छंतियथातथा॥ जघ्नुरप
भ्यांसुभटाःकांश्चिदेकेपरान्॥ २४॥ ज्वलन्निस्त्रिंशसं
घानघातेसुगांगयस्यः॥ परेषांघोणदेरास्थसरो
धारुधिरंपपुः॥ २५॥ हाकेचिद्दूरसंदेशंपीडनाक्षरन्त

सुनूनन्यपांकोपबहलापतिघ्नीतले॥ २६॥ उदग्रे ता
रंकुरोत्थानूपराक्रम्यतोद्विजान्॥ ववंधुःपाशजालेन
क्षिप्यादित्रियोगिनः॥ २७॥ ज्वलज्ज्वालायमानाश्चसंन्न
द्धानुद्यतायुधान्॥ केचिद्धुलोलयांचक्रुस्त्रिभ्रलाग्रेण
निर्दितान्॥ २८॥ सेहिरेपतितान्शीर्षगदाघातान्भ्रम
प्रपन्॥ धिमंतोदुर्वचोसिवतस्राएहरलक्ष्यः॥ २९॥ सैनि ते
द्यानोच्छलच्छोणशोणितच्छत्रमंडलाः॥ स्वामिरांतोप
करिणोयुयुधुस्त्रपालयः॥ ३०॥ सुरांगनाननेपुर्ण
दृष्ट्वाभ्रांत्यसुपः चिरमुद्वघातेश्वरानचंद्रनभस्त
लं॥ ३१॥ प्रस्तारोभिर्मालोच्छसुप्तताघटितःपपौ

लेषुपेषांहृदयेकुराडाइवदुर्जनात्॥३३॥कहाँदुःकुडा २
रेकधाराहेधिभवद्वपुःकिंतेपुण्यंयेकिंचिदनास्ती
तिचावदन्मदः॥३४॥मत्तास्त्राछलछत्रस्तस्ता २:
तारलोभराः॥प्रवनीरोभयामासुश्चकुलाःकिंशु
काइव॥३५॥मुष्टिप्रहारैर्विविधुःचबंधादिव्यचक्षु
षः॥स्वामिभक्तप्रभावस्यकःपारंवेत्तितत्यतः॥३६॥
छिन्नकंठःकुटीरायेनप्रेनतुसुभटारणे॥गजकि ॥३७॥
॥३७॥ बाधराकेचिन्नगणाइवदुर्मदाः॥३८॥रणेविजि
रसोवीराःदुदुचुःस्वदुपालयः॥दोर्मलावर्तमस्यगं
दर्शयंतःस्वसाधनं॥३९॥ददृशुरसिसंछिन्नान्यो

ग्यज्ञोपवीतिवत्॥तेभ्यामंडलंभानोःसुभटाःस्वि
दिवंययुः॥४०॥पत्तिनाकरिकुंभेषुपतिनाश्चरथोप
रिगश्चंगररसिनोभग्नमानसाइवतेबभुः॥४१॥
नघोबभुरस्यास्यरणेपेनावलियंताःहयानां
रोप्यवर्णानोचाश्रुहंसायितंगलैः॥४२॥कर्तरिभिः
समायुक्ताःपत्रैर्बाणाविचित्रिताः॥तेरंगालिपुलो
लासुरफराइवरेजिरे॥४३॥तोमराणितरंगांतिया
सुकुमाइवोन्नताः॥वीरासिहतवीराणांकमस्यमुपा
ययुः॥४४॥मोसारणकर्मनिरताःवन्तकोलाहलारवाः
इवभांतिमदोन्मत्ताःगजिन्योवनदेवताः॥४५॥कुंजरा

लांलुरंगालो यास्यंत्रालिमरोत्तिच॥ग्राहनामययुस
सघश्चलंतिचवलंतिच॥४५॥जग्मुःसेवंतांमधु
वेराधानासुविस्तृताः॥वेराकेसरीमिथोयुद्धतीर्थेभ्यो
योविमोजिताः॥४५॥माभातजठरास्तेषांतीरेतीरवि
हारिणे॥परान्नभोजनैस्तृप्याग्रामणाएवतुंदिलाः॥४६॥
सघःशिवप्रभावेनागलानिर्गतामेपि॥उत्तस्थुःस्वा
युधेर्युक्तायथापूर्वंरणांगणे॥४७॥देसानोसुभटाःसर्व
नीतस्कंधसमरक्तताः॥प्रार्द्रेवमृत्पिंडाप्राणहिना
दिवंगताः॥४८॥तुष्टुवुप्रमथासर्वेरयंमानंउवाचह
जयतिमुनयस्तोषादवदन्नुगपत्तदा॥४९॥प्रयाधन्

जयवाद्यानिकुसुमानिदिवःसुराःववर्षुर्ललितंगी
तंप्रगायन्सुरवैनायकाः॥५०॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणे
सह्यारिमाहात्म्येमद्गासुरसैन्यवधोनामस्त्रयोध्यायः
१०॥ऋषयऊचुः॥सनत्कुमारोवाच॥प्रथमेनिहतेसैन्यसदै
त्यर्षभैरितः॥ध्मातनासापुटोमद्गःक्रोधाग्निश्वासयोग
तः॥१॥वह्निकुंडेक्षणःकंपमानखड्गःसुभीषणः॥शीघ्रं
नुदतितुरगानुवाचनिजसारथिं॥२॥ततःसेनाधिपो
देत्यःसंदष्टःप्रतापवान्॥प्रविज्ञापयदीशंस्वंमद्गा
ख्यमुसुरेश्वरं॥३॥किंसैन्यादिमिदंदेवयासमस्तमिवा

धुना ॥ नालंतवप्रकोपाय तोबलंदीयतांमम ॥ ५ ॥ तवम
तःप्रतीहारोहंसमरेजयनिश्चयः ॥ हतावीरसहस्राणां
एकाकित्वेनवेत्सिकं ॥ ६ ॥ मयितिष्ठतिदेयेंद्रकथंत्वंयुध्य
सेस्वयं ॥ क्षणंस्थित्वाघटस्यस्परथमेरणकोत्रलं ॥ ७ ॥
॥ अथासौदेत्यराजेनखड्गदंष्ट्रसमीरितः ॥ स्वामिसन्मान
तोषणायसोयुद्धायसन्मनाः ॥ ८ ॥ वाजिनांपंचभिर्लक्षै
रथैस्तद्विगुणैःसह ॥ चतुर्गुणैश्चकरिभिर्गजारूढश्च
रास्त्रवान् ॥ ९ ॥ वाद्यदुंदुभिर्घोषःसिंधुपानस्फुरन्म
दः ॥ स्तबंदिजनस्तोत्रश्चारुचामरवीजितः ॥ १० ॥ तमा
यांतंसमालोक्यसमादिष्टराडाननः ॥ युद्धायस्वतिमहेस

नखड्गदंष्ट्रेणसत्वरं ॥ १ ॥ प्रमादइवावेशंसेनयानि
जयाबलैः ॥ प्रचंडैरास्त्रयुक्तस्वामिचतुरंगपरिवृतः ॥ ११ ॥
मयुरपीछचमरैःसेवितछत्रमंडलैः ॥ मयुरवाहनस्तत्र
तस्थोससमरांगणे ॥ १२ ॥ आवयोःसमरेचस्यासेना
भ्यांविप्रयोजनं ॥ युद्धयस्वेतिचतद्वाक्यंखड्गदंष्ट्रराडा
ननं ॥ १३ ॥ बालस्त्वंश्मश्रुलिनःसर्वैसैन्येनकिंविकत्थसे
संग्रामायससैन्यस्त्वंसज्यस्तारणावयं ॥ १४ ॥ याचस्व
वालिकांदुर्गोनासाभ्योजहिरेकपं ॥ नचनीतावनेत्राक्षः
कथंयुद्धेत्वंगमिष्यसि ॥ १५ ॥ उत्तिष्ठगच्छहेबालमुंचमुंचाजि
सायकं ॥ कोमलानिवतेगात्राणिनिर्दयाममभल्लयः ॥ १६ ॥

जघानषण्मुखंबालैरच्छस्त्रःसमरेबली ॥२६॥
इत्तितस्यवचःश्रुत्वाचुकोपसुतरांसतः विव्याधदैत्यं
बालानांसहस्रेणासिदंष्ट्रकं ॥२७॥ तेनतेरवडूजालेनबा
णच्छिन्नाःसुबाधवात् ॥ विव्याधचसमेनाऽयंबालैःश्रा
तसहस्रशः१८॥ बालजालंसमायांतंवीक्ष्यासोपार्वती
सुतः ॥ शस्त्र्यानिवारयामासभस्मंस्याबर्हिलासनः॥१९॥
ततःसकुंजरारूढःशफरीध्वजलक्षितः व्याधवत्तेमय
रोलोमसुस्यनभस्तलं ॥ संधानंतस्यदैत्यस्यस्या ॥१७०॥
मिन्नाधिष्ठितनच ॥२१॥ संधानंमंत्रपूतांस्त्रावीक्ष्याका
त्रोतथोन्मुखं ॥ जघानवेधिनःसद्यःशरेणसस्पंगले ॥२२॥

ततःकोपेनपूर्णोसावविध्यत्तस्यकुंजरं ॥ मदस्त्रवंतंरि
छाग्रमर्धचंद्रेणलालघु ॥२३॥ षस्मुखस्यधनुर्वंशं
क्षुरप्रेणाशुगेनच ॥ चिच्छेदप्रोन्नतंदेयोध्वजंमत्तगजा
धारया ॥२४॥ रत्नैर्विनिर्मितांस्त्रेणाऽन्विष्टीनाशुरक्षि
णात् ॥ षड्भिस्तद्भिःशरैर्वर्णकुंडलानिषुजन्मनः ॥२५॥ या
कुलीकृतचित्तोसोबाणजालेरभस्तदा ॥ ततःषौकोप
नमहत्तास्फुरद्दंष्ट्राग्रभीषणः ॥२६॥ मुमोचशक्तिमय
ग्रोज्वलंतंयाविलंबिनं ॥ कल्पांतज्वलनज्वालानिर्मि
तामिवदुर्धरां ॥२७॥ देवाधर्मसहस्वेतिसातेनाभुगव
ष्टिभिः ॥ वार्यमाणापिहृदयेपतत्तस्यचपाणिनः ॥२८॥

विकलशक्तिघातेनमुमोचासन्मदोद्धतः ॥ पलायमा
नंतत्सैन्यंमारयामासुरेश्वराः ॥२९॥ केचिन्मुशलपोत
श्चसुतरांपीडितोरसः ॥ रक्तानिराक्षसावेमुर्दृक्भी
तात्रांतलोचनः ॥३०॥ परिघाघातसंभ्रांतमानसा
राक्षसाःपरे ॥ प्रासंन्नमरणामूर्छामाययुस्तत्रसा
रे ॥३१॥ पतितानांचरास्त्रौघैरंधाराभिर्गलितांघ्रय
कोपिधावंतिसमरेभैरवास्त्रपराङ्मुखाः ॥३२॥ प्रभु
स्वेदजलंकेचिद्वतुरंगाणांचदंतिनां ॥ संगाभीतित्व
क्रांताः कोणपाजिविताशया ॥३३॥ इतिश्रीब्रह्मांड
पुराणेमल्लारिमहात्म्येरुद्रदंष्ट्रवधोनामैकादशोध्यायः

सनत्कुमारोवाच ॥ हतसेनाधिपेतस्मिन्ससैन्येथरि
वात्मजा ॥ कोटिनोराक्षसांस्वामिन्हेमदंष्ट्रश्चवामरैः ॥१॥
विज्यमानोरथास्त्रः शास्त्रविद्याविशारदः ॥ उत्क्रामु
खोमहावीर्यक्रोधेनरणमाययौ ॥२॥ वाजिनोलक्षविंश
तिरथानांकोटिभिर्युतः ॥ सोष्टौकुंजरैर्युक्तोसंख्ये
यैःपदातिभिर्वृतः ॥३॥ तमालोक्यरतोसाहंसमराभिमुखं
शिवः ॥ गणानामधिपंदेवंनुनोदरथिनंतदा ॥४॥ दैत्ये
नाभिहतःसोथशंखेयुद्धेनबालक ॥ कुमारायासुखं
गेहेखाद्यंशस्त्राणिसंगरे ॥५॥ सनेनव्याहृतःपश्चा
मधुरालिचखाद्यानिमोदकप्रमुखानिच ॥६॥

द्वाचलत्वमलंतवैदेयसेवासुवाक्तामोदकाभक्ष
याम्यहं॥शिवस्यबालकोन्नंभवतामंतकोधुना॥७॥
इत्युक्तोराक्षसःपाकोपात्प्रज्वलद्दहनेक्षणः॥मुमोच
तिक्ष्णधाराणांशरौघान्तमद्रुतं॥८॥तान्शरान्
पार्श्वघातेनगलन्लीलयाछिनत्॥संधंदधेसो
ततोदेयःशराणांद्विसप्तकं॥९॥उन्मार्गमामिनोभु
वनूहयाःसारथिन्नतेशराजिनामार्गेकोचिन्मगाः ॥६२॥
सपत्रकाः॥उन्मार्गगामिनोभुवनूहयाःसारथिनावृताः॥१०॥

॥प्रथोद्यंडंवरश्चर्मीभ्रतोभवत्तदा॥हाहारवंसुरैस्त
त्रत्यक्तजाक्रोधपरिनः॥११॥विव्याधनुरगांतस्यकाले स्त
सारथिनंरथं॥तंचदेयंगलाध्यक्षोविरथंप्रकरोत्तदा
॥१२॥लोहसारसहस्रस्यगदोजग्राहदानवः॥त्रमंति
तान्कुठारेणाचिछेदचगणाधिपः॥१३॥गृहीतुमुद्य
तःरात्रिंयावत्क्रोधान्महासुरः॥ताचंडुग्राहगणाप
सदंतेनाशुमुष्टिना१४॥तावप्रहारैस्त्रासम्न्सनर
सिंहोभ्रछिलेखनखरैःकरंतस्यदंतप्रहारेलप्राणा
न्जग्राहदेयराट्॥१५॥सिरोपिव्यापनयनंखलज्जिह्वं
चलछटं॥छिन्नेपदातिघातेनपपातविरागमुवि१६॥

विलोक्यतंहन्तुंदैत्यंतसैन्ययोद्युमुद्युतं॥१६॥प्रभस्तस्य
गलोःक्रोधाद्धेनीतत्यमक्षयं॥१७॥तुरंगकुंजरमहा
रथःसारथिभिसह॥१८॥प्रथनंसमरेदृष्ट्वादीर्घनीद्रमुपा
गतं॥१९॥उत्क्रामुखंमहासैन्यंसमरेवाविलोचनेः॥२०॥प्रसी
द्याश्वाजिलक्षाणांरथकोटिद्वयंनच॥२१॥कुंजराणांचतु
कोट्याविसंख्येर्वपदातिभिः॥२२॥प्रयुतेर्जयवाद्यानिसह
स्रणान्नतत्यजेः॥२३॥स्वामिसन्मानदर्पेलास्फुरन्तासा
पुटद्वयः॥स्फुर्जद्भुजादंडःस्वर्णदंडैश्चवीजितः॥२४॥
चामरैःकुंतलोमाख्यसंग्रामायसमाययौ॥तमायांतं
समालोक्यदिदेराजयनादिनं॥२५॥प्राप्तवंतंमहेशस्य

सारूप्यंनागसप्तेंत्रिनेत्रपंचवक्त्रंचचंद्रमुकुट
तिप्रभं॥२६॥त्रिशूलादीनिरस्त्राणिदधानंचद्रोश्वरं॥
कांचनस्यंदनारूढंसंग्रामोत्सवपीवरं॥२७॥तमुदा
यंतमाकारंचंमहेशंसिंहसुरंतेनोक्तंवरयात्रांमो
स्वरूपेप्राप्तवानहं॥२८॥किंकरःशंकरस्याहंतद्धार्थमु
पागतः॥तमाहकुंतलोमासाधमस्मररंगतंतव॥२९॥
रेरेदैत्यवृतोनाहंवस्योत्रातायरक्षतु॥तस्मिन्स्तालवृ
क्षस्यवेदनज्यांममर्दच॥३०॥तत्रसंधायबाणांनांश
तंलक्षंसुतीक्ष्णकं॥प्रायर्लधनुराकृष्यकुंतलोमामुचत्तं॥
३१॥स्वहुंकारचलनोग्रैस्तांस्तान्संनिराकरोत्॥जयनं

दीप्तः शांभोर्धनुरादाय सुप्रभं ॥२९॥ संदधे बाणमग्र्यं दि
व्यं हलाहलं च ॥ पाशुपत्यैरस्त्रमंत्रैस्तं तेन दैत्यसेना
उयन् ॥३०॥ वार्यमाणोपि वासोनां राते र्वक्षस्थले पतत्
निर्गत्य एष दैत्यं ध्रेण बाणमनेन संव्यधां ॥३१॥ प्रयासो
रजालेन त्रासयामास नादेन ससैन्येसमरे तत्र युद्धं तं
प्रभावान् ॥३२॥ पराङ्मुखोभवन्नंदी रथश्चक्रे क्षि
तिं सारथिः शरेनिर्भिन्नः पपात धरणीतले ॥३३॥ धनुर्मु
ष्टियुतं सद्यः छित्वा ध्वजमुन्नतं ॥ तेनेश्वरथनाथेन क्षि- ॥४४॥
क्षोभितो मुखचोदनात् ॥३४॥ पलायमानं दैत्यानां सैन्यं
चक्रे रसः ॥ महैश्वर्यनमीनांस्वांगकुंताहतेर्ग

जान् ॥३५॥ पातयामास तुरगान् रथे पाते च दारुणान्
एवं संक्षीयमाणेच सैन्येनं दीबलाद्बले ॥३६॥ क्रोधेन प
रितः स्वांतः संवर्ताग्निविलोचनः ॥ अन्यसारथिनायुक्तः
सिंहनादं चकार च ॥३७॥ तेषां सर्वेहतं सैन्यं दैत्यानां शर
वृष्टिभिः ॥ विव्याधकुंजरोमाणं आग्नेयेनाशुपत्रिणा
३८॥ सपत्रीशोषयामास स्तनस्यहृदिसंस्थितं ॥ ततः
सविलादैत्यभ्रमच्चसुरभ्रत्नदा ॥३९॥ हनेतस्मिन्नुरा
धर्षे श्रीमताजयनंदिना ॥ पुष्पालिमुमुचुर्देवाः प्रीत्या
वदान्मुनीश्वराः ॥४०॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणे दैत्यसैन्य
कवधोनामद्वादशोध्यायः ॥१२॥ ॥ सनत्कुमारोवाच

यद्दत्तंसंगरे तस्मिन्नृपयातदशीश्वराः॥ ततोहनेषु
दैत्येषुसेनानीसैनिकेषुच॥ मलिमल्लोरुषाप्तर्णि
रणेवाद्यमहोत्सवो॥ नाउभावपिसंग्रामेतिष्ठतांत्रो
धनिर्भरो॥ उवाचभ्रातरंमल्लंमालिकोधोद्धुर
स्तदा॥ दैत्यराजमहाभाग्योदयंमेपश्यसंगरे॥ ३॥
यस्त्वयाजगतांनाथःशक्रादिसुरपुरितः॥ सयोद्धा
घजयेतस्मिन्नलभेवाबलभेतवा॥ पराजयंजयो
भ्यांमेजयएवसुनिश्चितः॥ इत्युक्त्वासिंहनादेनजगर्ज
मकालिकासुरः॥ ५॥ तत्रैलोक्यंपूजयामासस्वरा
ढ्यप्रतिचारितः॥ चेलुःवेलासाब्धिरवेबधिरेसुरमा

॥४६॥ ॥५६॥

धयः॥ ६॥ हंसानोविंन्नराणांचदन्यालिंगनानिच॥
वेहंमुरारेःकमलालिलिंगप्रतिमाद्विभीः॥ ७॥ सिंदूरो
द्भूलनशिरामायाविनुंमूर्तिमान्॥ क्रियन्नरत्नकोटि
टस्यकोप्यावारिदमंडलं॥ ८॥ शोभितोवाक्विंशत्या
रत्नचंदनचर्चितः॥ तडित्प्रभप्रतिकाशःकर्णकुंडलमंडि
तः॥ ९॥ नीलमेघावलीछत्रसर्वायुधलसत्करः॥ जपास
कुसुममालाभिर्दिव्यनूमर्धमुज्ज्वलः॥ १०॥ पदन्यासैर्भि
रिसारस्थैःपादन्यासैर्महीतलं॥ पदेपदेनिमग्नन्यो
द्भूमध्यायधोरणी॥ ११॥ तमभ्यागतमालोक्यश्रीमन्मा
र्तंडभैरवः॥ अहसन्वारयामाससंग्रामायगणान्नि

नैजान्॥१२॥श्रीमानुभैरवोवाचरेरेगणाःक्षणं
युद्धमीक्षध्वंखलुमामकं॥१३॥योयंवीक्ष्यामरेवार्य
राक्षसस्यतथाबलं॥बभञ्जभैरवस्तद्वत्परातिसम
रेच्छया॥१४॥सिंहनादेनमहताक्षोभयामासरोदसी
तमुवाचमहादैत्यकेनसमपिवांचितः॥१५॥मेक्षयां
च्यासदाश्रेयाभिरणांसमरेणवि॥श्रुत्वेतिनस्यव
चनंत्रिनेत्रःक्रोधपूरितः॥दुद्रावतंदुरात्मानंस्फुर
न्नासापुटद्वयं॥१६॥घोरभारसहस्राणांगदयाका
रातुंगयाजघानमूर्ध्निसहसाजहौतांसचरेवटवा
न्॥१७॥प्रवीरंचयोद्धारंतुछंभैरवतेबलेउत्तुंगो

सिचयीनोसिन्निरचानुमहालघु॥१८॥तदाकर्ण्यवच
स्तस्यपुनरोषान्महादुनंगजिह्मसबालोर्वगेनसहस
प्रसक्षमे॥१९॥तानागतान्दानवान्वीक्ष्यक्रूरबलेनसो
क्षिनत्॥सम्यग्जितेंद्रियोयोगिचित्तेनविषयानि॥२०॥
ततसराक्षसःक्रूरःक्रूरप्राणोमहाधिकं॥सहस्रंसंद
धेत्यायोद्वाराणामग्नितेजसा॥२१॥भस्मिचकार
तान्बाणान्हुंकारेणमहेश्वरः॥तमताडयदुग्रेण
विष्टिसमहेषुणा॥२२॥उज्जगुस्तत्रराक्षसनिरवनि
त्रिणाकरेयथा॥प्रभ्यधावतनादेसंसभर्त्तारंवरवर्ण॥२३॥
चंद्रहासंनतीक्ष्णंनासस्यशिरोछिनत्॥तावत्सह

रक्षा स्योभूत्भुजं शंभोर्दंड्राच ॥२९॥ ततः कर्तिकयां सं
सुस्तंजघानस्वपंरुषा ॥ राक्षिकांतासुखेन्येजयाद्धुंकृ
मिव ॥२५॥ पथ्रांभुस्त्रिश्लेनभेदयामासतंजवा
त्उरस्थलेष्टवंशेयथाभित्तिनदारुणात् ॥२६॥ दे
त्यश्चोथाभवत्तुंगतुरंगवदनश्रणात् ॥ चकारहयमेध
ग्रांजगत्क्षोभविधायिनी ॥२७॥ पर्वुचंद्रणवाग
न्रीवांतेस्याछिन्नछिवः तस्यस्याकांजरीग्रीवाश्रं
उदंडविरानागरंकी तांजघानकुठारेणतीक्ष्णेरामर्
धानितोसातुरारूढःसादिस्यादुग्रखड्गान् ॥२९॥
निहन्यमानःस्त्रोवादुर्धरोसोमहेश्वरः जघान्कर

वालेनभुजमध्येमदाद्भुतः ३० तेनभग्नेनागेंद्रः प्रहा
रेणचखंडितः ततोसुमेरुसंकाशंगृह्यशैलेंद्रजापति
ः ३१ सतेन्याकुलीभूतपपातांभसंयुतः
जलेयत्तुरगास्यमभूत्तीर्थसुपुण्यदं ३२ पथना
राचतीस्थानेत्रैर्ब्रह्मांडंसमपूरयत् गदेयराजशिरंछल
क्षीदस्यसर्वेनिरंतरे ३३ मंगलस्यराजांभोर्ध्वश्व
नाख्यनरस्यच ललाटपट्टमुकुटकपोलकुंडलद्वये ३४
भुजेषुरक्षस्किरालग्नाःग्राःसमंतुनः स्कंधयोनि
भेदस्यग्रीवास्थेद्वयोनर ३५ मुंडमालाउरोनाभि
नाशांभोदस्यमंगद्दमस्तस्यमरणप्राप्तंमहोचिंता

विधेर्गतिः ॥३६॥ पश्यत्सु तारनिर्भिन्नः शिवभुषामुजं
गमः दैत्येंमंत्रितः क्षारवरे जुघ्नाणान्वितः ॥३७॥
प्रुनोच्चैः शंभोर्जटामुकुटगस्तदा दैत्यराजस्य
शार्ङ्गहिवैवस्वानस्थितेफले ॥३८॥ पश्यतुर्धरं दृष्ट्वा
महतिवीरणि शिवः ज्वलज्वलनसंकाशं भस्मभुगं
मुमार्कह ॥३९॥ तताहतंपरशुना चक्रखड्गशरोत्करैः
निवार्यमाणंदैत्येन प्राप्तंयमवपर्वजं ॥४०॥ तनोरसि ॥३८॥
विनिर्भिन्नाश्चिभस्मनसदैत्यराट् पपातविकलो
मोम्त्रमलोत्सर्जनपुत्रिकः ॥४१॥ दानंमरुद्भिर्पदं शंभुर्यद्
दुधालयत्रक्षादैत्यनपरया भक्त्याम्थापितंनितम्

॥ ॥

नि ॥४२॥ कृपयास्यस्तीतदेशोवीरणापरितोषितः दृष्ट्वा
स्यंतरेभ्यस्तानमुचामिसर्वथा ॥४३॥ निजवीर्येण
संतुष्टेनुनावजगदीश्वरं ॥ दृष्टंसाक्षात्पपात्रीभूता
सादैत्यपुंगवः ॥४४॥ मणिरुवाच ॥ नमस्तेस्तुनाथा
यसर्वतार्थाभिनन्दनः ॥ नमोनागेंद्ररूपाय नीलकं
ठायतेनमः ॥४५॥ नमोरुद्रायरौद्राय नमस्तेविश्व
रूपिणे ॥ नमश्चंद्रार्द्धतार्थाय देवव्यपतयेनमः ॥४६॥
नमोरत्नावलीचंचत्मुकुटायासिपालये ॥ नमोदे
वमहतेनमोगंगाप्रियायते ॥४७॥ नमःकमलकिंज
ल्कपुंजपिंजरतेजसे ॥ चंद्रचंचल्लतामालविनेत्राय

नमोनमः ॥४९॥ मयूरपत्रचमरवीज्यमानायतेनमः ॥स
प्तकोटिगणाधीशसेव्यायशिवतेनमः ॥५१॥ नमस्त्रि
शूलहस्तायनमस्तेत्रिपुरघ्नते ॥नमः परमहंसाय
नमःपात्रधरायते ॥५०॥ नमःकारुण्यपूर्णाय नमस्ते
स्तुतिकारिणे ॥नमोमत्तेज्ञानानंदनिधानविग्रहाय
नमः ॥५१॥ नमःपरमकेवल्यदायिमविश्वधारिणे
डमडुमरुहुंकारकारिणेतेनमोनमः ॥५२॥ श्रीमार्त्तं
डभैरवोवाच ॥ तुष्टोहंतवयुद्धेनमल्लभक्त्याचपूर्ण
या ॥ वरंवरयचित्तस्थंतुभ्यंदास्यामिहंततः ॥५३॥
मणिकासुरोवाच ॥ यदितुष्टोसिदेवेशवृथयोमपुरह

रन ॥ मस्तंयद्धस्तोत्रमस्तुयत्तान्दलं ॥५४॥ जय
तामतुल्यलक्ष्मीदानाद्यैश्चोपकारिणे ॥ सर्वभोगप्र
दंवाजीवारणसुंदरं ॥५५॥ मोक्षश्चांतरणेत्रार्य
वाणीनवरसाज्वलं ॥ मद्विरक्तपदंश्रेष्ठं भयाद्दनि
रतेरणे ॥५६॥ तुरंगसहितंरूपंमदीयंतवसंनिधौ ॥ श्री
मार्त्तंडभैरवोवाच ॥ मल्लदत्तंत्वयायद्यत्तत्तेभव
तांध्रुवं ॥५७॥ त्वंयाहिपरमंमोक्षंराज्यंतंमसन्नि
धौ ॥ श्रद्धयेतंमाघयोर्युद्धंसिद्धयःसंतुसर्वदा ॥५८॥
इतिश्रीस्कांदपुराणेमणिकासुरवधोनामत्रयोद
शोध्यायः १३ ॥ ७ ॥ मनुरुवाच ॥ प्रथनुष्टोमहा

देवोमलारिसत्यापसन्नधीः॥ भ्रातानस्येतिवरणा
मल्लंरक्षतुमिष्टति॥॥उवाचविष्णुंदेवेशंमल्लमज्ञा
पयत्निच॥ तंगत्वाब्रहिपातालंयाहिरोषेजनैर्वि
तः॥॥एवंतुसर्वमुनयःस्वाश्रमेप्रययुस्सुखः॥
प्राप्नुवंतिमुराक्षायांप्रतिष्ठापुजनानिच॥६॥संतु
यज्ञक्रियाविप्रानिर्व्याकुलितमानसाः॥दिव्यंतु
सर्वेराजानःपालयंतुमहीतलं॥६॥यज्ञांश्चेभुभुजो ॥५०॥ ॥६०॥
देवाःसंतुत्रिदिवौकसः॥नोचेत्तामधुनायुद्धं
रणेयंहनिष्यति५॥इतिश्रीभविष्यमहापुराणेप्रतिसर्ग

जंजगामसः॥एकाकिरडामठोविप्रस्तःशांतिम
र्तिमान॥६॥उवाचतंमहादेवंमल्लोमल्लेनपुजितेन॥
णीक्षयमिनोदेवावहुवस्तेतथाबलं॥७॥अन्येपि
भ्रातरःपुत्राःस्वसारःमित्रबांधवाः॥सर्वेकाःस्वसुतः ले
शूराःसेवकाहुयंगमाः॥८॥प्रमत्तादंतिनःप्रौढावाजि
नश्चमनोजवाः॥अनर्घ्यरत्नघटिताःरादरोधिमा
सह॥९॥वदातयाप्यसंख्येयांभ्रातापिप्राणवल्लभः
चयापानयतेयुद्धंदुर्मदांधेनमल्लरे॥१०॥इदानीम
रणंगत्वादेवमार्तंडभैरवं॥शीघ्रंसातंयाहिरोषे
दंत्यैपरिवृतः॥११॥प्राणानवनिजान्मल्लःक्रोधीमार्तंड

भैरवः॥ स्थातव्यं तत्र स्थिरस्थेन स्तेनयोर्न चार्हसि॥१२॥
तस्य क्रोधानलेदह्यमाने देहात्पतत्॥ प्रस्वेदपि
चसंजातेपुनर्मीनेषसक्षणं॥१३॥ प्रह्लादस्यकुलेस
न्नस्तस्मात्वायोजयाम्यहं॥ हितायतेयामलुमह
चेःश्रृणुसर्वथा॥१४॥ मल्लोसुरोवाच॥ भगवंस्त्वामहं
याचेतन्मेहिप्रसादतः॥ स्थातव्यमस्मिन्भवता
यावत्पोसोम्यहंसलं॥१५॥ तस्मेन्यसत्रिवंचक्रे
जानिहिपतिर्मम॥ तंरक्षयतःपूज्यपूर्वजानांगदा
धर॥१६॥ स्थित्वास्यत्रीरितुंगयुक्तपश्यमोरि
तुः॥ शंभुनातद्वधेवापिभ्रातासन्यःसमाचरेः॥१७॥

॥५१॥

॥५१॥

गालितस्तंचमगयेप्रज्वलेज्जठरानलः॥ विदार्यज
ठरंएषांतद्रक्ततोयेपुच॥१८॥ नावगाहेश्रां
गवन्तोवदोहनंयास्यतिदुःक्षितानिश्रृंगाणिद
तचशीर्णानिमे॥१९॥ तस्मिन्यामिपरोनयावज्जु
वितेनरे॥ मुलदेशछलद्रक्तविंदुसिक्तमिवांबरं॥२०॥
यावन्नकुर्गोविंदसुखंतावद्धरत्थं॥ भैरवस्यभ्र
गणस्यकिंयोसंतिमपाहरे॥२१॥ तणानिपाव
नेवशुष्कानिबलवत्सपि॥ प्रेषनिस्त्रिदशाःस्वर्गः
स्थीनिमनुषाश्च॥२२॥ रसातलमनाचौर्यंयदु
मप्यसुरांतक॥ दंष्ट्राचर्वणनिर्घोषोनिर्जरानपिखा

त्ति ॥ २३ ॥ भ्रातः शोकज्वलच्चित्ते नालं पानयसा
गरः ॥ नारायण उवाच ॥ रे मल्लश्चैष मे मंत्रं वैतसी
वृत्तिमाश्रय ॥ २४ ॥ मल्ल उवाच ॥ निजप्राणमयो
क्वचित्सत्यं मुनिर्येऽत्र नाऽपत्यंते कुभिपाकेषु नर
केषु समाततं ॥ २५ ॥ इत्याघनेऽरण्यान्नूपयोसा
मयं दैत्यराट् ॥ श्राणांतलब्धप्राणो वृत्तनिश्चयि
तोरलो ॥ २६ ॥ इतिश्रीवंसंडपुराणे शेत्रखंडेश्री
मल्लारिमहात्म्येदैत्याभिगमनेनामचतुर्दशोध्यायः
१४ ॥ ० ॥ सनत्कुमार उवाच ॥ विप्रसुनाचार्यमाणाधिक्रो धा

क्रांतःसदैत्यराट् ॥ संग्रामायय योमल्लोजयवाद्यमहोत्स
वः ॥ १ ॥ सर्वशस्त्रास्त्रसंयुक्तः सर्वमायान्वितोरथी
हरिचंदनकस्तूरिकुंकुमागरुलेपनः ॥ २ ॥ सिंदूरारुणि
तरसंग्रामसन्मर्दजयोद्यतः ॥ ३ ॥ समोद्यमंडलतनुर्नीलजी
मूतसंन्निभः ॥ ४ ॥ रचितःकालकूटेनधात्रीकिंकडो
लेनवा ॥ ५ ॥ पतच्छ्यामास्त्रयस्तंभःस्तनूनीलमयोयथा
वा ॥ ६ ॥ चलद्धामरुचंदेनतुंगोनीलगिरिर्यथागस्त्य
भूषणमालाभिर्मेरुश्रृंगास्तिर्बभौ ॥ ७ ॥ उत्तुंगेन
किरीटेनस्खलद्रत्नजलदाकृतिं ॥ तस्यतोरवसंकारैः
क्षुभितःक्षीरसागरः ॥ ८ ॥ स्तवंदीजनस्तोत्रैःसमरा

BHAU DAJI LAD MEMORIAL

स्वपीवरः महाकालस्य कुक्षिस्थो वर्णनातिगस
घराः ॥७॥ संग्रामेसेदिनीप्राप्य सिंहनादंचकारह ते
नयरुस्थनक्षत्रमालातलमिवागतां ॥८॥ केस
सेभितिरूपेनपार्श्वयामुकुटोपतप्तवाउकःसचते
भाधित्वंपरामनेछया ॥९॥ भ्रमिभारभराःक्रांतः
शेषापिबलनोधृतः गिरयःकंपिताःसर्वेससि
द्धमिथुनास्तदा ॥१०॥ प्रयाणान्यसैन्यस्यबहुलेन ॥६३॥
॥६२॥ परिवृतः तस्यनासीरमालोक्यघटमानसमु
छ्रिता ॥११॥ मुष्टिनादायवेगेनभ्रामयंतीस्कुंजरा
न् कुंजरेणवजघानवेतुरंगणातुरंगमान् ॥१२॥

हयसारथियुक्तांश्चरथांश्चिक्षेपसामुखे पलायमा
नपदातान्क्रिकयालीलयाधृतान् ॥१३॥ चर्वर्वच
महारावैःखास्त्रैर्दैत्यपुंगवान् दुर्धराक्षसंघा
तैर्माययाप्यस्यनावरा ॥१४॥ चर्णीकृतंरथस्त्रस्तो
हंसरनेर्जलसन्निभैः भस्मीवतेजसारणतस्या
मीत्रसायनं ॥१५॥ वरधेबलमस्यंपराघुष्ट
मतक्षणात् सेन्यग्रासनमैमारीग्रासमात्रमि
वासिहं ॥१६॥ दृष्टेनाभिहतास्ते वैरूपंदिव्यं
वभास्वत् ववर्षुसायकैर्दैत्यमेघमालवपर्वतं ॥१७॥
नास्त्रामपिव्यर्थांचक्रुस्तेवाणैर्दैत्यपुंगवे ॥नर

वंकुलिकुंकुलेकुंकुमांसेचचासवत्॥१६॥उड्डाम्यग
दयाव्योम्निजचानसहसाचतां॥तांगदांतस्यहस्त
न्यधत्याशलंमुमोचतं॥१७॥तंशलं॥मुष्टिनादोय
तांचचिक्षेपदूरादूस्याताडयत्सावज्रेनस्कंधद
यंचरंहसा॥१८॥सबाहुपतितस्तस्यस्कंधेनसहस
तलेनमुत्थावशोणतनेशोणतीर्थमभत्तदा॥१९॥
॥अन्येपिवाहुरनीदेयराजस्यतेक्षणात्॥तथाकृ
तंदेयरमुद्रिकारवद्रुमोडितः॥२०॥॥पथासौभैरवं ॥५२॥
नादंविधायगगनंगताभस्माद्यपसमरेरिक्ता च
ष्टिंमहाबलः॥२१॥उत्पपातचदेयंद्रोव्योमतोबन्महीं

ताम्॥मुखमभ्यागतोदेयःशरेणामर्षताडयत्॥२२॥
॥प्रमाथास्तेनरारस्तस्यविभेदुःसहसायुधान्
॥शरासिबाणानंकुचयोससर्जतिः॥२३॥ग्रीवाबा
२ मुदरसिसंधेजानूनिचपथकृपथकृ॥नाभिदेरा
क्षटचक्षस्फोश्वजानुनोः॥२४॥प्रसरव्यायः
शालेगुरिनीतांचिकलीकृतां॥चिक्षेप्यशंभुः
समरेदेयस्याभिमुखोभवत्॥२५॥हयंगवीन
रोश्वकल्पांतदहनोयथा॥२६॥इतिश्रीब्रह्मां
डपुराणेमल्लारिमहात्म्येषष्टमाध्युनामपंचद
शोध्यायः॥१५॥८॥सेनकुमारोवाच॥मातेभै

रवं देवं व्यजहारं सुरस्तदा गौर्यासर्वप्रमोसोमा
हीतिनिजपर्वतं ॥ ७ ॥ मदीयं भवदीयं वदेवंतुलंपरो
क्षमेकाकीव्यपाश्रढः सेवितंकुंजरैरहं ॥ ८ ॥ अथ
दिव्यानिवासांसिचयेचमाल्यानावलिं ॥ मयाप्ति
कांचनीमपाकालास्यायभुजंगमाः ॥ ९ ॥ सुवर्णरज
सामिश्रंलेपनंवदनस्यमे ॥ प्रेतास्थिचूर्णसहितं
भस्मेतप्रेतभस्मिदं ॥ १० ॥ इदानींमत्सकोपिस्तिवि
मुक्तिभुवनेश्वरः ॥ योद्रुह्यतिसहमाद्यचाहःकिंन ॥ ५५ ॥
लज्जसे ॥ ११ ॥ उन्मत्तकरिलास्यदुर्दर्पासोत्रीकरोति
कं ॥ पतंसागरपानागमत्रात्रापासुना ॥ १२ ॥

प्रलयाग्निमाहज्वालादिप्तनेत्रोनरास्यति ॥ किं
त्वमेकोदीपंकल्पान्तव्यजानीतः ॥ १३ ॥ मेरोरुच्च
लनोद्योतंकुरुतेकिंमहोदुरः ॥ वदनामेदेवंदं ति
जघानिशितैःशरैः ॥ १४ ॥ दुर्वाक्यकोसंपलोशिव प
मानेऽभैरवः ॥ शरांस्तान्पट्टिशेनैवनिवार्यद
नुजेश्वरः ॥ १५ ॥ उद्गरवालासोमित्रंद्रावयेगा
वान्गनमायान्तसमालोक्यदुर्धरंभैरवानसः
क्रो ॥ नीक्षणैःसायकैरुग्रैस्ताडयामासभैरवः ॥ वा
वर्त्तरिमुखवाणाग्रहास्तत्तुष्टिनाविनः ॥ १७ ॥ देवं
गोष्टुनमनसीनरक्षन्तरुद्रमाप ॥ अथशंभुस

मुस्यदर्पाधारासिनाजवात्॥१२॥कौंचेमेमहा
देयःमनाडयदनंतरं॥प्रचादयत्डमरुकंब्रह्मांड
चमरारवं॥१३॥शिवस्यसिंहनादेनजगर्जदितिजे
श्वरः॥तयोःप्रवर्त्ततेयुद्धंप्रेक्षितंचतयोरिव॥१४
सुमेरोस्खलनोयातिगिरिर्वापतमेनदीं॥नत्वा
भ्रकुंजरादेशाव्योमलुंगासदाशराः॥१५॥तस्यकां
शूलविक्षेपैःक्षुभिताःसप्तसागराः॥रसेनप्लावया
मासुगिरिन्नसर्वान्द्विजोत्तमाः॥१६॥प्रचंडकुंड
दंडस्यभीताःप्रचलितास्तथा॥पतायंतेग्रहासर्वे

नक्षत्राणीदुभास्करौ॥१७॥विनायकोलोकहेतोर्निमि
त्तीभूयमिथुनानिचैनंददेगजराजोसोमहास्वन
गर्जितः॥१८॥तेनवंदानिमेघानांस्रस्तोपेतुर्नभ
स्तलात्॥नटत्कारयुतेनैवताडितारात्रिसंघटनं
॥१९॥खदूरेनप्रलंबेनप्रमाणेनैवमर्हणि॥च
र्मणातंध्रुवंदोर्गबभारोपरिचोपरि॥२०॥जहा
सनमहादेवोजातंफलप्राप्तिवत्तन॥ततोग्यस्त्र
वपर्दीचनासंमुखेचरुद्रायणः॥२१॥प्रातःसू
र्यज्वलनज्वालाबलबुद्धिरियस्तदा॥प्रस्खलंतेन
यादांसिसमुद्रेपावमाप्तयुः॥२२॥मामेघमंडलेश्व

मेनं सम्राश्चतरवः लोचनानि महेंद्रस्य वारिमुं
चतिहेद्विजाः ॥२३॥ विस्फुलिंगैर्दिशोरंध्रास्तरवोभ
स्मतोगनाः ॥ तदारवराग्निसंघटात्व्योमकुटि
तुमिछति ॥२४॥ धौतंतिदुग्धास्वेरमुद्गधाश्चकु
जराः ॥ प्रस्वेदरूपसज्यानिलोत्रोसाणितक्षणा
तू ॥२५॥ तसजुर्तोहसंन्नाहान्दाहकर्मकरान्भ
टांगवीराःपदातयोवाताःसादिनोवातकाग्रणि ॥२६॥
॥५७॥ ॥प्रहरास्त्राणितप्राणिकरतोमुचुरेणप्रुष्टेषु
ष्टितलोयुद्धप्रज्वलन्महुर्मुहुजाः ॥२७॥ चलंतिचा
मराणत्रसुछत्राणिध्वजोचलाःतवज्वलताम्

पुरंतज्वालावलीवृताःगरुडकीलाग्निरिष्टारवैः
सर्वमाणितंनभः ॥तेटंकनटंकेरास्फोटामल्लस्यो
रासमुद्गनाः ॥२९॥ क्षणंव्याकुलितेदेवस्तस्यास्त्र
स्यप्रभावतः ॥तोसोधैर्यधीरास्थिर्मल्लरामम
हासुरः ॥३०॥ प्रमुंचन्मोदिरंकस्तंततःश्यामलितं
नभः ॥पंग्निरस्त्रमयनिर्तिस्तोनरोधारामिवदृष्टि
रा ॥३१॥ राघोषाणाणितस्तेन्यंयथामाणहिजो
त्तमाः ॥गोधुकुःपयोसिधाराणांसंतप्तःश्लेत्सा
नवः ॥३२॥ दाहोत्तीव्रनियामेसत्वर्णोत्वर्मुपागमत्
॥प्रभिसंस्वकरान्यत्रास्त्राणिसंकलंदधुः ॥३३॥ पत्नी

यस्यपदंसघःसेनयोरुभयोरपि ॥ लंबवर्मलसत्के
शेश्चयोमनीलांजनप्रभं ॥३३॥ सौराजवालस्व
लत्स्यश्रीभाजनमिवापरं ॥ वर्षोपलैरितिस्फुटं
पतद्भिर्योमसंडलात् ॥३४॥ शिरांस्यस्फटवीरा
दानवानांसमंततः ॥ रथघातहतानास्तेपथ्यारथ
धुरैसर्जनैः ॥३५॥ तुरंगाःपर्वचरणैर्दुद्रुवुर्व्योम
सांवुनि ॥ वर्षोदग्रद्विनिर्हतासश्रीर्घ्राणमहूनि ॥
पदातयोरणव्यग्राःपलायंतेपराङ्मुखाः ॥३६॥ ॥५६॥
धारासारसमरेण्यव्यासःस्वांश्चभरतर्षभ ॥ प्रलयाल
वमानेनचचालेसचिवंसणात् ॥३७॥ इतिभीमसेना

वाघातदंतन्यस्तशिरसर्वतः ॥ वारणास्त्रजलौघेनपि
डितानांद्विजोत्तमाः ॥३१॥ तरंतितुरगावारिस्फुर
सापुटोद्धयोः ॥ वेलांनकरिणः संजादंडोडुदंव
राः ॥३२॥ निमज्जयंतिसारेणलोहनाभिरथांगकू
तत्रास्तमलिलांभोधोवाजिनःपूर्वतोरथान् ॥३३॥
इतिसैन्यंजलमयंदृष्ट्वासोमालिखंडनः ॥ जग्धं
निचारयामासमारुतास्त्रेपिस्वत्वरं ॥३४॥ ततोऽन्त
जलविस्तारंनसमाजोधिस्थितं ॥ दृष्ट्वातुलवर्मी त
तंदस्यसैन्यंनथास्तचु ॥३५॥ मुमुचथमहास्त्रंवा
णास्त्रंसुदारुणं ॥ तेनास्त्रवायुरुत्पन्नःसेनादृष्टास्त्र

भवी॥४३॥ गरुडास्त्रेन तन्नः शं भुर्मुचेत स्यपन्नगः॥
स्त्र्यं मल्लासुरस्यापि यथोभीस्त्रास्त्रकौशलं॥४४॥ शं
भुःपाशुपतास्त्रेणमंत्रितेनजघान तं॥ त्रिशूलेन
मुरारिस्तान्दैत्यं मल्लंरणांगणे॥४५॥ निवार्यमाणं
तच्छुलं गदयासुद्भरेदौ लाच॥ शौरेर्मुसलघा
तेश्चूरान्त्या चबलदत्तया॥४६॥ चक्रेणपरशु
नकुंतैःकरवालैश्चशक्तिभिःपपातहरिमल्लस्य
चिक्षेपबलिवाद्भुतं॥४७॥ न तेहाहत्तं यदस्त्र
क्षतादपिपलायितं॥ रणेमल्लोभ्रमच्चक्षुःपपात
धरणीतले॥४८॥ युद्धसरमयासार्द्धंवत्सान्नीतेत

हरः॥ चरणार्द्धनिमग्नादेहमल्लस्यसंगरे॥४९॥ शौरी
पादाज्वसंस्पर्शात स्त्रीणांचाथदुर्मतिः॥ निधाय
मर्द्धचरणंबाष्पपरिप्लुतविलोचनः॥५०॥ नुनावशौरि
परयामवत्त्या मल्लासुरिस्तदा॥५१॥ इतिश्रीवैष्णो
डपुराणेक्षेत्रखंडेश्रीश्रीनरसिंहाख्येमल्लासु
रवधोनामषाडशोध्यायः॥१६॥ सनत्कुमारोवा
चगजीवरोषोरणादेशःपरावसुयाचितः॥ स्तो
त्रंचकारमल्लारिःश्रण्वंतद्विजोत्तमाः॥१॥ मल्लासु
रोवाच॥ पापोहंपापकर्माहंपापात्मापापसंभवः॥
मग्नोदुर्मतिपंकान्भोसमुद्धरशंकर॥२॥ गजीवास्त्र

नत्राः ऊर्ध्वं चैनेश्वरांमोभयंस्यामि॥ तंस्तुवर्त्तो
जगतांस्यासर्वमिदंततं॥३॥यस्मादृग्वादिसिन्ना
स्वंकिंजोनाभिपरंगतं॥बुद्धिरूपस्तमेवेशाय
थानुदंसिलीलया॥४॥तथाचराचरंसूर्यंजगदेत
त्प्रवर्त्तते॥५॥योदेवःसर्वभूतेषुबुद्धिरूपेणवर्त्तते॥
नमस्तस्मैनमस्तस्मैनमस्तस्मैनमोनमः॥६॥
योदेवः०मोहरूपेण०नमस्तस्मै०॥७॥योदेवः०म
रूपेण०नमस्तस्मै०॥८॥योदेवः०कामरूपेण०॥
नमस्तस्मै०॥९॥योदेवः०भयरूपेण०॥नमस्तस्मै०॥१०॥

योदेवः०धर्मरूपेण०॥नमस्तस्मै०॥११॥योदेवः०हर्ष
रूपेण०॥नमस्तस्मै०॥१२॥योदेवः०क्रोधरूपेण०॥न
मस्तस्मै०॥१३॥योदेवः०मदरूपेण०॥नमस्तस्मै०॥१४॥
योदेवः०दंभरूपेण०॥नमस्तस्मै०॥१५॥योदेवः०मह
रूपेण०॥नमस्तस्मै०॥१६॥योदेवः०आत्मरूपेण०॥न
मस्तस्मै०॥१७॥योदेवः०वीररूपेण०॥नमस्तस्मै०॥१८॥
योदेवः०क्रियारूपेण०॥नमस्तस्मै०॥१९॥योदेवः०श
क्तिरूपेण०॥नमस्तस्मै०॥२०॥योदेवः०शौर्यरूपेण०॥
नमस्तस्मै०॥२१॥योदेवः०सत्यरूपेण०॥नमस्तस्मै०॥२२॥
योदेवः०ज्ञानरूपेण०॥नमस्तस्मै०॥२३॥योदेवः०लोभरू

पेण०॥नमस्तस्मै०॥२४॥योदेवः०धरित्रीरूपेण०॥
नमस्तस्मै०२५॥योदेवः०शक्तिरूपेण०॥नमस्तस्मै०२६॥
नमःकारणरूपायनमःसंहारहेतवेनमःप्रपंचवि
स्तारप्रपंचरहितायते॥२७॥नमस्तेविश्वरूपायशि
वरूपायतेनमः॥नमःपरमहंसायश्रीमन्त्ररूपिणेनमो
२९॥नमःसूक्ष्मायभव्यायस्थूलरूपायतेनमः॥न
मस्त्रैलोक्यनाथायभैरवायनमोनमः॥३०॥भक्ते
यस्त्वयुक्तायनमःत्रिपुरभेदिने॥स्तोत्रेणमम ॥६१॥ ॥६१॥
देवस्यपरितुष्टःसदाशिवः॥३१॥प्रसन्नश्चरणेदेवः
वरंवरयसुव्रते॥वरेवरंमहादेवंवाक्यमेतदुवाचह
देवदेवमहादेवसर्वज्ञपरमेश्वर॥३२॥

प्रतापेनमहीयसा॥निर्विघ्नंकुरुसुखंभुंक्ष्वम
प्राप्यस्त्रिदशैरपि॥३३॥परलोकस्यकाचिंतात्वयि
दृष्टेपरावरे॥त्रिसप्तलोकैरलमप्यसंवृतोजग
तःपते॥३४॥प्रार्थनीयंत्रिभस्त्वन्यत्तथापिप्रार्थ
येशिव॥ममाभिधानंपर्वतेनाम्नाभवतुसुस्थिर॥३५॥
शिरश्चेतंचपादाधःस्थातुंतेमसर्वदा॥छेदपा
तादिरक्षायेभवतंपर्युपासते॥३६॥~~नन्नमोनन~~
~~दमित्यंनत्वोयेनाभक्तामातेः~~॥नासेरयंनश्रमा
सर्वे तेषांनीचत्वरंवांछापरितुष्टासिपरायाय
नमाभवतस्तोत्रंयतंप्रातःप्रयाणवे॥३८॥प्रयतं

त्रस्यपाठेनरणंसिद्धिर्भवा॥३६॥नचशोनच
दारिद्र्यंनलोभोनाशुभामतिः॥नसोख्येनच
मात्सर्येनदोषोवतुसर्वदा॥३७॥सरस्वतीरम
यीचत्रैलक्ष्मीर्हरेश्चभक्तिरेवेणसर्वेराजांज
नाःपर्युपासते॥३८॥तेषांत्वंसुलभःस्वामिन्न
सन्नःस्यात्सदाशिव॥श्रीमाडउभैरवोवाच॥तु
ष्टोहंतवयुष्मेनभक्त्याचपरिपूर्णया॥त्वयाच ॥६२॥
प्रार्थितंमल्लतोस्तंमन्नासनाद्य॥६०॥सनकुमा
रोवाच॥मल्लेचविलयंप्राप्तेयुद्धायाजग्मुरुद्धताः॥
मल्लस्यसुताःपंचेवकुंभस्थलस्तथेवच॥१

रथांधर्वमोनामासोतथालोहार्गलाभिधः॥महाबा
हुरितिख्यातोभल्लाटस्यसुताःस्मृताः॥४॥तथाप्यहं
लद्र्पास्तांछरण्यसदाशिवः॥त्वयमेवंविधास्त्री
वधंतुरालतोकिल॥४३॥इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेसह्य
खंडेश्रीमल्लारिमाहात्म्येमल्लासुरवधेसदाशिवस्तुति
र्नामसप्तदशोध्यायः॥१७॥॥सनकुरोवाच॥अथ
सप्तसमाहूयपुत्रान्धर्मस्यतान्मुनीन्॥सन्मान
पूर्वसानंदंबभाषेचंद्रशेखरः॥१॥निहतोसौमहादै
त्यःरात्मेदबलोत्कटः॥लीलयातेजयेदानींसंप्रा
प्तंश्रमीसिद्धिप्रदंनृणां॥२॥महाप्रसादइत्येवाप्राप्ति

हरपश्यश्वरं ॥ शिवंविलोकयामासुर्भवितव्यंस्वयंभुवा ॥ ३ ॥
स्वेनश्रीमानचारक्षार्थंनरूपस्तता ॥ बलिदत्त
वतेद्वीपेःपिंडितांसुरायच ॥ ४ ॥ तयास्तिप्रीति
तायनिजयात्मयायुतःशिवः ॥ लिंगाह्वयमभूत्तत्रचैव
स्वल्पतरोरधः ॥ ५ ॥ मार्गशीर्षेसितेपक्षेषष्ठ्यांचारे
शुभालिनः ॥ रातेतारागतेचंद्रेलिंगंस्याद्दृष्टगो
चरं ॥ ६ ॥ प्राप्तासुदिनतस्मिन्यात्रार्थंत्रिदशादि ॥ ६३ ॥
वः ॥ सकलत्राः सपुत्राश्चमुनयःसकुटुंबकाः ॥ ७ ॥
नागाःनायुताःसर्पाःसहस्रतरुणीयुताः ॥ गंधर्वा
किंनरायक्षाःस्वर्वेश्यानृत्यकादयः ॥ ८ ॥ तत्रप्रेमपुरंजा

तेराजधानीमलिह्निः ॥ सर्वासांवर्णजातीनांध्यानग
म्यासुरेःस्तुताः ॥ ९ ॥ मूर्तिर्महीमयीरम्यायथामार्तंडभै
रवी ॥ प्रश्नेनसादिनाथ्यर्चचर्तेनामाणिनायुतः ॥ १० ॥
नमःसोमश्चविघ्नेशोनीलकंठोयदास्थितः ॥ तदाभे
लापनेजातेमारातीतिविग्रहाच् ॥ ११ ॥ मेलारइति
मल्लारनामधेयमभूत्तदा ॥ सावर्णेरत्नयोःप्रेम्णेनं
मेरालइतिनवा ॥ १२ ॥ तस्मैमेरालदेवायनमस्यव
सुराः ॥ पाद्यपूजार्थितंदर्भपुष्पैर्दत्तसंस्थितैः ॥ १३ ॥
घृतपक्वैश्चतांबूलैःपशुभिःपात्रपूरणैः ॥ लेह्यचोष्यो
पहारैश्चगीतैर्नृत्यैर्मनोहरैः ॥ १४ ॥ भक्ष्यैरनाद्यैर्पानै

स्यदर्शने श्यामरेरपि ॥ चंदनस्कुरिकालेपहरिद्राचर्णलेपनैः ॥१५॥ सिंदूरपरैः प्राच्यावतमोरगीरैः सुतंदुलैः ॥ मयूरचामरव्रातैस्तत्सखीनांमरुत्सखैः ॥१६॥ संतोष्यतुष्टुवुर्देवाः मल्लारिमुनयोपिच ॥ देवाऊचुः ॥ यजयदेवजगन्नाथ जयशंखगदाधर ॥ जयाखिलजगज्जाल जयविश्वपालक ॥१७॥ जयमल्लमहादैत्यदर्पघ्न चिमर्दन ॥ जयाखिलमहारक्षोजयपात्रोद्धसत्कर ॥१८॥ जयश्रीमहालक्ष्मीसाकांतत्रिमलधरमल्लहन् ॥ जयप्रचंडविक्रांतरिजयत्वंमणिसदन ॥१९॥ जयप्रेतासनासीनजयमार्तंडमंडल

रथ ॥ जयत्रिपुरविच्छेद जयमल्लासुरांतक ॥२०॥ नमः संसारवीरायनमोरुद्रायशूलिने ॥ नमोवज्रासिनेतुभ्यंनमोवाणीश्वरायते ॥२१॥ निहंत्रे मल्लदैत्यस्यमर्त्यविघ्नघ्नतेनमः ॥ सुरार्चितांघ्रयेनित्यंनमःखंदर्पमर्दिने ॥२२॥ नमोमल्लारिदेवायमेरुवासायनमोनमः ॥ वरदोषविनाशायनमोमात्तप्रियायच ॥२३॥ नमःकालस्वरूपायनमःसिंहारवेतये नमःखरवराहायनमश्चंद्रेयरोचिषे ॥२४॥ मन्मथाप्तिप्रमल्लारिश्वेतनाथवरप्रद ॥ उवाचसमुनीन्देवान्दत्वाभीतिंसहरं ॥२५॥ देवाऊचुः देवेनमो

मन्त्रा सर्वे कृतं विश्वस्य यद्भितं ॥ उत्तिष्ठ रघुधाभीरा सु
मल्लदेवस्य मन्त्रिनः ॥ २५ ॥ तथापि वक्तव्यं येषां वे
तसि वर्तते ॥ गृहेषुतेषामनुलाकर्मत्यागभोगदो ॥
२७ ॥ बहवः पुत्रायः पुत्रास्तुरंगासुखमीप्सितं ॥ राज्ञो
निष्पटकं राज्यं वाजिकुंजरसंकुलं ॥ २८ ॥ कोशदेश
परीवारजनारत्नसुंदरं ॥ सौभाग्ययोषितांभरि
सौख्यं पुत्रा ज्ञानायुषः ॥ २९ ॥ विक्रमदित्यस्यपालमा
न्यत्वं सर्वदाविजयोरणे ॥ विवादेवादिनोतेषांविपरि
नार्थवादिता ॥ ३० ॥ ब्रह्मांडखंडविस्तारियशोभया
समुज्वलं ॥ प्रेतेशाभयदेहिपाहिमल्लमर्दन ॥ ३१ ॥ ज्ञा

ज्ञानानिसप्तकानांमहात्म्यंतवसंस्कृ ॥ नित्यंप
त्रिमल्लोरत्नेषांचवरदोभव ॥ ३२ ॥ लिखितापुस्तकं
चैत्रपूजयंतिनिरंतरं ॥ सुखंधान्यंधनंस्वर्गंयज्ञो
भाग्यंजयोदयः ॥ ३३ ॥ तेषांभूतैर्मल्लोरपुत्राविघाचि
ज्ञारदा ॥ क्षयः संक्षयंयांतुरुहंनंदसर्वदा ॥ ३४ ॥ तु
ग्रहस्तनपीडाचाघाडाकिन्याश्चराक्षसाः ॥ तत्रवा
धांनकुर्वंतुसर्वाःपादरजानयः ॥ ३५ ॥ स्मराचरंजं
गमंचापिस्त्रिमंवापियादृशं ॥ मंत्रयंत्राभिचाराघा
स्तत्रकुंठिभवंतिते ॥ ३६ ॥ श्रीमल्लारित्वाच ॥ इदानीप्रा
र्थितंदेवयुष्माभिर्मुनीभिश्चयत् ॥ सर्वमस्तमनुष्या

णांसर्वथासदनुग्रहात्॥३७॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणे
सेतुखंडेश्रीमधुरिमहात्म्येसुरार्षिवरप्रदानंनाम
षोडशोध्यायः॥१६॥ ऋषयऊचुः॥ कलिकालमल
ध्वंसिमधुरेश्वरितंशुभं॥ब्रह्मानंदनतेवाक्यान्
तेवामत्रदतीर्थना॥फलश्रुतिंमेत्रीयोसिदो
हिकुंयनपलायितं॥फलंतिहतयांसिहत्प्रसादा
न्महामुने॥१॥इदानींश्रोतुमिच्छामोमधुनाथप्रभा
वतः॥मुनेप्रेमपुरस्थानितीर्थानिचमनुष्योद्भ
वाद्॥सनकुमारोवाच॥शृणुध्वंब्राह्मणानुनःप्रीति
प्रेमपुरोत्तमे॥साईकोटित्रयंपुण्यंतीर्थानांवर्तते

धुनागतेषांप्रसंसावपनेनविभुःपरंभवः॥नपुण्य
वानरोषोपिरोच्यतेतंतथापिच॥२॥मुख्यानांत
त्रकेषांचिद्यथामिस्वभावतः॥शृणुध्वंब्राह्मणान्
णांसर्वसिद्धप्रदंदेवस्यचोत्तरेभागेशांतिकुंड
मुत्तिष्ठति॥तत्रचंपेयषष्ठ्यांवाभानुवारेचवेष्टतौ॥३॥
व्यतिपातेचसंक्रांतौनवम्यामाथिनस्यचचे
चेवतथाषष्ठ्यांकार्त्तिक्यांवतिसुकोचनः॥प्रथमंड
मनुस्नानंवस्त्राचमोनचा॥४॥मलीमुचःस्थितः
पर्वविसुर्दैत्यःसमागतः॥५॥मलदेयातिप्रोक्तःसुरैः
संपूजितःस्वयं॥संपूज्यचतमारींचदेवींसिद्धप्रदायि

नीं ॥१॥ यस्तत्पश्यति देवेशं मल्लारिं पूजयेत्सदा ॥ स सर्व
मकृतं पापं दर्शनात्तस्य नश्यति ॥१॥ ब्रह्मघ्नो वासुरापो
वास्वर्णहृषलीपतिः ॥ कृतघ्नः सुरसिघ्रश्च तथा विश्वा
सघातकः ॥२॥ प्रगम्यागमनीयश्च पूजया शुद्धिमाप्नु
यात् ॥ लक्षत्रयं तीर्थलक्षं राजसूयसमं फलं ॥३॥ वे
लासन्निकरे वासः प्रज्वलद्वह्निमंडले ॥ तो ॥ गान्भुनक्ति
विविधान्यावच्चंद्रार्कतारकाः ॥४॥ देवादग्नेयदिग्भा
गे गयातीर्थं सुदुर्लभं ॥ पदं यत्रास्ति मल्लारेः श्रूयतां तत्र ॥६७॥
स्थले द्विजाः ॥५॥ तत्र स्नात्वा तिलैर्युक्तं कुशदर्भसमन्वितं
पिंडं ददाति यस्तत्र नामगोत्रैः समुच्चरन् ॥६॥ पितृणाम

स्यात्पितृर्जायते तस्य चक्षिजाः ॥ नदाख्यानैनं पुराकल्पे
श्रूयतां मेघवाहने ॥७॥ चंद्रपुराधनो साहे नगरेस
न्महाधनी ॥ वणिक्चंद्रानन स्तस्य पुत्रोभूत्कूटबुद्धिमान् ॥८॥
तत्कूटतुलयास्वांवंचिताश्चयविक्रये ॥ जनास्तेनयपा
पेन वायसोभूद्दुरात्मवान् ॥९॥ विचरन्स्वेच्छया रेवसोमोनु व
लाद्दूरं पथ्यप्रयातुस्तस्यगतिं तंचुपुत्तःपरं
श्रवं ॥ तेनतस्याभवत्तृप्तिः पितृणां तोषकारिणी ॥ वि
मुक्तस्तन्नदेहेन पानोस्वर्गसनातनं ॥१०॥ देवादुत्तरदिग्भा
गे तीर्थं कपिलसंज्ञकं ॥ तस्मिन्कपिलषष्ठ्यांयः स्नात्वा
मल्लारिमीश्वरं ॥११॥ पूजयेदुत्तमैःपुष्पैःपाद्यार्घादुर्वया

पिशाचसयातिचर्मदेहेनस्वर्गलोकंप्रदक्षिणं॥२७॥वि
नाकपिलषष्ठिंचयाद्रोतादशदिनेस्नानमात्रेविधा
येवंमहोदरिंपरयतिक्षणात्॥२८॥तस्यप्रोक्तेषुपापा
निब्रह्महत्यासमानिचानन्तंनिरंतरक्षणादेवभोगान्
दिनक्तिशाश्वतान्॥२९॥इतिश्रीकोलमहोदरमहो
श्चराभिधंतीर्थंचापिमयंकोलामात्रेतिहतिपुण्यदं॥३०॥
तस्योदकस्यपानेनचुल्लकोदकेनस्नानात्सर्वपापै
र्विनिर्मुक्तःपुमान्यातिपरांगतिं॥३१॥ततैतिहासमप्यत्रे॥६८॥
वंकथयामासपप्रच्छुश्चएतत्रानातस्तेचविश्वावि
स्मयकारके॥३२॥ब्रह्मोवाचपुरास्वोरोचिषिमनोवत

मानेपरागकेक्षेत्रेक्षत्रीमहाबाहुर्वीरादारुणेऽय
पीडितः॥१॥चोरःसजानोमार्गेपुजघान्ब्राह्मणान्न
दृष्ट्वाचधरणीसंस्थेसप्तकन्यासुतल्लकाः॥२॥
प्रगृह्यानयाजैलिजःभद्रान्पथिकान्धनंच
यावसंन्नरंत्यक्त्वासेचिदसोव्याघ्रोभक्षितः॥३॥
यमलोकंगतस्तत्रभुक्त्वाघनिरयांस्ततः॥शेषकि
ल्बिषसोगाद्गर्धोभूत्वापापान्॥४॥पत्तनेने
रत्नलक्ष्येसोमदत्तस्यमंदिरे॥५॥यात्राप्रसंगोत्ने
नासोभारवाहसतुरासभः॥प्रानीतःसोमदत्तेन
तदाप्रेमपुरंप्रति॥६॥चिरेणासोत्पात्तत्रबुद्धि

लेथवर्तते॥तत्तीर्थंजश्चरोक्तकुंभस्तोयावलेहि
तः॥३५॥तस्यतीर्थस्यरूपंतत्पापंचत्यजागते॥स्वे
र्गतत्रथयुक्तेशत्रसाम्यंप्रयातिः॥३६॥सर्व
स्यदानस्यदिव्यानिकाम्यिकेनकामुकाः॥ऋषंत
पितरःस्तस्यवैलासंसहसागताः॥३७॥सप्तद्वीपा
वसुमतीसाब्धिसहिमकेसरी॥पयोमेदिनीसर्वा
समुद्रवलयांकिता॥मेरोर्दक्षिणतोभागेतीर्थंपरं॥६६॥
विनायकंतत्रस्नात्वासमाधिंयःश्रद्धयाचरेत्॥६६॥
रुद्रलोकंसमारुह्यमोदतेशंभुनासह॥३८॥मङ्कणिंचततःपश्चे
त्सर्वपापैःप्रमुच्य
तेयस्तंपूर्वजःपैसिमहापापादिकंमहत्॥३९॥य

तेजनांनांलक्षैःस्वयंमहःसुदुस्तरं॥तस्यवैतलयं या
तित्तस्यतीर्थस्यदर्शनात्॥४०॥तस्यतीर्थस्यसाम्नि
ध्यंनरःकुंडंवर्तते॥तत्रस्नातस्यसुएयेश्वएषां
लाङ्गलोत्तमाः॥४१॥गवांसुवर्णशृंगीनांलक्षेत्तामाश्रु
वाप्नुयात्॥दोहकांस्रोरुपिरत्नंतथारोप्यखुराञ्चितं॥४२॥
पयस्विनीनांसर्यादोग्ध्रहेमंत्रपूर्वकं॥वेदविभ्यःप्रदा
तनयस्तेनस्वर्गेमहीयते॥४३॥पुरमंगलरिदेवोंगः प
श्येत्सरमेश्वरं॥तस्यपुण्यस्यमहत्यांब्रह्मलोकेतिया
नयात्॥४४॥धन्वंतरस्तारकस्तिदेवादिनकोणतः॥
रुद्रकुंडमहत्तीर्थंयोगिनामपिदुर्लभं॥४५॥स्नानमा

त्रैलोक्यत्रैवपुनर्जन्मनविद्यते॥ज्ञानमुत्पद्यतेसद्यःस्वा
त्मानःपरिपूर्णता॥४६॥भोगकामिर्नतप्यंभवध्रं
धविधननं॥श्रीगुरोःकरुणापांगैर्यस्तंतन्वेद्
पुरातनमितिसंश्लुप्यंतद्विजोत्तमाः॥इंद्रस्थलपु
रस्थःशंभुदेवोद्विजापुरा॥४८॥कर्मयनिष्टःसा
सदाराधियःसदागनसाचीतिदत्तंकमत्सन्तद्दिस
र्वदा॥४९॥पुनःशंकाकुलंकर्मकरोत्येवसदादरात्
त्वाविद्धमनुतेविषादातंतपुनः॥५०॥उसंशयंपु
तातस्यासीदायुषःक्षतिः॥सोधर्मसदनेपुण्यपविचारं
॥५१॥चिंचेणाचिरुपेनकर्मतस्यतिनिश्चितं॥स्त्रीच

वेदिंकर्मचथाप्तिमितिस्फुटं॥५२॥मेनेतस्यय
ज्ञंयेनास्यनरकास्थितः॥मधुकानरकानुग्रान्कीट
जन्मरतानिच॥५३॥आमरक्षीसन्नतीर्थेतीस्वच
जलेक्षालात्॥विमुक्तपापदेहनशालग्रामसंयुक्त
मान्॥५४॥उसन्नंसहजंज्ञानंयेनपश्यतिचिन्मयं॥वि
श्वंचराचरंस्वात्मरूपंजलतरंगवत्॥५५॥संवुधारत्य
क्तीर्थंउत्तरस्थंहिमालयात्॥तत्रस्नात्वाबुधोस्वात्मस्व
रूपंयत्परंपश्यति॥५६॥मुच्यतेप्राक्तनैःपापैःसयातिचिर
कालयं॥मत्वेतिहासमप्येतंमयाप्तंऋषयःपुरा॥५७॥
आसीदंत्यांवंदपोभूपतिःश्रीप्रतापवान्॥जेतानरा

ज्यर्मदांधेन प्रलोभं प्राप्तस्त्रियः ॥५८॥ अन्येषां दुर्वि
कायोरुवैस्त्रालंकारभूषणैः अन्यैश्चविविधैर्भोगैः
सुदुर्लभैर्यदृच्छया ॥५९॥ बभूवतोचिरात्सराजा
कालेनामनाक् लिंगदेहस्ययोगेन दूतैर्नीतोयमा
लयं ॥६०॥ ततोनरकान्दुर्मुक्तौवदुस्सहान्
चिरंतोभुक्तदुरेषःपापशुद्ध्यैदिवंयेयो ॥६१॥ विधा
त्राष्टरूपैसंसारेनियोजितः कदाचिदंबुधा ॥७१॥
रिस्नेतरोरुतसं ॥६२॥ स्थितःकुलेवेनास्मि
न्नतःकुजनायतत्र तद्रेर्धेकुब्धोमरःसहतेनवी
रेयेयो ॥६३॥ अपश्यत्तत्रतत्रसारंजहोटंगकलेवरं

पुनःचंदर्पसंज्ञोसौचंदर्पःसितणालयः ॥६४॥ बुभुजेसच
सांपत्थींसाध्विहपोसपर्वतो ॥ यद्राज्यचलोक्तिं
तोभधर्मरतःसदा ॥६५॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेसप्तरि
महात्म्येसप्ततीर्थवर्तनंनामएकोनविंशोध्यायः
॥१९॥ ऋषयऊचुः मुनीश्वरश्रुतमस्माभिरष्टतीर्थाः
फलंमहत्यथापिश्रोतुमिच्छामितीर्थान्यन्यानित
मुक्तवान् ॥ सनत्कुमारोवाच ॥ शृणुतामुनयस्तीर्थ
फलंपुरःसं ॥ मुख्यानोष्टमतुलातीर्थानोत्तमया
स्यहं ॥१॥ रामतीर्थंमहापुण्यंस्नानंपत्रेमणि
हिषे ॥ समजन्मकृतंपापंतस्यलोदेवनश्यति ॥२॥ स्नात्वा

मल्लेश्वरे तीर्थमुत्तरीयस्तुपश्यति ॥ ब्रह्महत्यादिकं पा
पं तत्स्नानस्य तत्क्षणात् ॥ ३ ॥ स्नात्वास्मिंस्तीर्थे तीर्थे
र्थमासमेकं शुचिर्नरः ॥ मल्लारेः प्रांगणे नित्यं दिवं सर्व
कुलं नयेत् ॥ ५ ॥ तस्मादग्नेकुंडे निमज्जंति ये नरा
स्तेवैजवल्लभेन लभंते भोगान् अखिलान् यशोलक्ष्मीसुखा
युषं ॥ ६ ॥ क्षेत्रस्यपूर्वदिग्भागे शुभं तीर्थमनुत्तमं ॥
तत्रस्नात्वा नरा मुच्यंते दैन्यपापदेः ॥ ७ ॥ वेग
वत्यांतु यस्नात्वा सुर्यंदोषहरोनरः मल्लारिचरणां
तःपश्येद्दिव्यलोकगतिं ॥ ८ ॥ पश्चिमाभिख्यं तीर्थं
स्नानान्मुक्तिप्रदान्नृणां ॥ रेवतीर्थमतः पुण्यस्नात्वा

॥७१॥

॥७२॥

पश्यंतियःशिवं ॥ १ ॥ मोक्षार्थी लभते मोक्षं भोगार्थिभो
गमाप्नुयात् ॥ २ ॥ क्षेत्रस्यदक्षिणेभागे कोटितीर्थमनु
त्तमं ॥ तत्स्नानस्यफलान्नूनं नरायांतिशिवालयः
तत्समीपेमहापुण्यंप्रभवतीर्थमुत्तमं ॥ ११ ॥ तत्रस्नात्वा
चरेत्स्वर्गंयांतिनराःस्वयं ॥ तस्मान्निर्ऋतितीर्थं
र्थंरात्रौतत्रोपवासकृत् ॥ १२ ॥ स्नानमात्रेणलोकानांभु
क्तिंमुक्तिंचयच्छति ॥ क्षेत्रस्यपूर्वदिग्भागे कुंडमुत्तमं मु
नीश्वर ॥ १३ ॥ तत्रस्नानंदानंदत्वायज्ञफलंलभेत्
तीर्थराजपतेस्तत्र स्नात्वायत्नाद्बहून् ॥ १५ ॥ सद
क्षिणान्ब्राह्मणेभ्यःप्रयच्छेत्तत्रयोधिपं ॥ ये यांतिनरा

स्तेषांविघ्नो न संभवेत् ॥१५॥ भैरवेणात्र तत्रस्थ
मायांहतःकपिः ॥ आस्ते तत्संस्मरेत्तत्र यत्नेनाधपा
दयः ॥ कालभैरवकुंडाख्यं जातं भैरवशासनात् ॥१६॥
प्रस्थेयात्संगमेनद्यो यत्नेनाधपादयः ॥ आस्ते तत्र
संगमेचयत्नेनाधपादयः ॥१७॥ तस्योदकस्पर्शमात्रा
न्मल्लारिःप्रियतांव्रजेत् ॥ स्नानेनलभतेमुक्तिं भोगान्न
लोपदर्शनात् ॥१८॥ यःस्नायान्मधुकेकुंभप्रयागफ
लमश्नुते ॥ सर्वतीर्थेषुयःस्नायात्सर्वतीर्थफलंलभेत् ॥१९॥
तीर्थमेकादशाख्यंहितत्रैकादशवासरं स्नात्वाप्नुह ॥७३॥
द्विषंपश्येदुदक्लोकंसपूज्यते ॥२०॥ मल्लस्यवासेचास्त्रेय

तत्रास्तेमहीतले ॥ तत्रास्तेद्वारणातीर्थं तस्यानुक्तिं
नृणां ॥२१॥ यत्रप्रक्षालितोपेंद्रपार्श्वस्थालिलयानि
जो ॥ तत्रास्तेसार्वतीतीर्थं भैरवेणाभिवंदितं ॥२२॥
यत्रोदबिंदुसंसिक्तो पादंगामहिगतो ॥ बभंडभैर
वेणसोपार्श्वस्थश्चसदाशिवः ॥२३॥ पार्वतीगंगयोरे
क्यंगतालालसिद्धंनिर्ममेसुंदरंवपुः प्रीयां
वस्थोद्धारयत्नतः ॥२४॥ रात्रितत्रनरःस्नात्वाज्यसुरासुरै
रस्तुतंतत्तीर्थस्नानमात्रेणसर्वान्कामान्लभेत्पुमान्
॥२५॥ यंतोषुरमुनीतातंसच्चिदानंदविग्रहं श्रद्धयत्
चमसारेर्नमःप्रेमपुरस्कृतं ॥२६॥ भागवतीप्रेषितात

त्र स्नानंयज्ञ फलप्रदं ॥ प्रतिस्तीर्थेगौरमेध्याश्वमेधत्रिगुण
स्याभ्रुरंगिराः ॥ २७ ॥ भरद्वाजोविरिष्टश्चकश्यपोसम
क्रतथाजमदग्निर्गुरुश्चनवश्चसनातनः ॥ २८ ॥
अंबरीषःसुराचार्यकहोलश्चपराशरः मतंगःपुंड
रश्चैवकौशिकःकणवसंज्ञकः ॥ २९ ॥ वछोवैश्वानरो
बोधीमांडव्यःकुंडनाभिकः व्यासःसंख्यापनःकु
शागालवःमौद्गिल्यस्तथा ॥ ३० ॥ वात्सायनश्चयोडिल्यो
मंडुकायनरेयपि ॥ चान्यश्चेवजाबालिरार्यवद
तेतपः ॥ ३१ ॥ तत्तत्तीर्थदारव्यंनणांमुक्तिप्रदांनृणां
महारराजयास्नानमात्रात्प्रेमपुरास्थितं ॥ ३२ ॥ ऋषि

॥७५॥

॥७६॥

नामानितीर्थानिपंचत्रिंशदुत्तमाः अग्निकुंडाभि
धंतीर्थस्नानमत्रेणायनणां ॥ ३३ ॥ दहश्चीपंतीर्थं
महत्तमेनसांक्षयंयमतीर्थंतुयःस्नायात्सयमेनवप
श्यति ३४ ॥ प्रयागहनवंदर्पतीर्थस्यसुलभात्मवेत्
स्नायोब्रह्मलोकस्तीर्थब्रह्मलोकमवाप्नुयात् ॥ ३५ ॥ स्ना
यात्हरितयेतीर्थेहरस्प्रयेतांवजेत्कुबेरतीर्थयः
स्नायात्रधनीमचतोध्वं ॥ ३६ ॥ स्नानेनयायुतीर्थस्य
बलदानजायतेनरः महीमाष्टितीर्थानांब्रह्मणासमुद्
रितः ॥ ३७ ॥ सुलभंयैलोकानांमुक्तिमुक्तिप्रदः ॥ ३८ ॥
इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेसेत्रखंडेश्रीमल्लारिमहात्मेष

ष्टितीर्थवर्णनंनामत्रिंशोध्यायः॥३०॥ ऋषयऊचुः
ब्रह्मपुत्रत्वयाख्यातंतीर्थानांवर्णनंशुभं॥इछामःसर्व
तश्रोतुंयद्गुह्यंत्रिभुवनत्रये॥१॥सनत्कुमारोवाच॥यथा
भिसमासेनहरेःपरमेश्वरं॥जेघ्नेसफलंविप्राःश्रव १ णनच
णात्सर्वकामदं॥२॥येकुर्वंतिसदाभक्तिंमद्धरेस्तेजनाः
प्रियाः॥मद्धरिणाशिवेनात्माभक्तिरष्टविधातथा॥३॥
श्रीमद्धरिरुवाच॥भक्तिःप्रीतिस्तथाक्षमध्यानं ॥७१॥
॥७१॥ तथाजपः॥पूजानुमोदनंस्तोत्रमाचरोनेपजीवने॥४॥
भक्तिरष्टविधाचैषायस्तंस्यपिचवर्तते॥सचवैद्यो
मुनिःश्रीमान्सयतिःसचपंडितः॥५॥समुक्तोसर्वपापै

योशिवलोकेमरीयतेयहरस्तापिशाचोगुह्यकोनी
एतनारदयः॥६॥चोरासर्पोगजव्याघ्रानपीडंतस्यवर्त
ते॥राजानोमित्रतांयांतिराजानोमत्रिणोपि॥७॥प्राप्त
दःरात्रौरोगाःचेटकापविषाग्निचोरावुयंत्रो
णिनस्थितिचतंनरं॥८॥नमप्रियश्चतुर्वेदीविप्रावि
द्यावित्तारदः॥यास्त्रियोवायोवाचतारस्य
एजकः॥९॥प्रियामेसर्वदास्यस्तमद्भक्तःश्वपचोपिवा
तस्मैदेयंततोग्राह्यंसचपूज्योयथाहरं॥१०॥योमांस
र्वगतंपश्येसर्वंचमयिसंस्थितं॥तस्याहंनिश्यमा
त्मस्थैरेचसंशितेयथा॥११॥इतिभक्तिःसमासेनकथि

तामुनिसत्तम ॥ उद्दीमविरोधेयंभक्तिः सम्यग्वै
ष्णवाधते ॥१२॥ पाद्यंसचमाद्यर्घ्यंसर्वस्मैस्वभ
क्तितः सुचैलवस्त्रास्त्राद्यैः परितोषपरंनयेत् ॥१३॥ ल
क्ष्मणस्यमुखंभोजात्मञ्जीरंमंत्रमुत्तमं ॥ न्यासप्रजा
विधिंसर्वंध्यानमासनपूजनं ॥१४॥ योजयेत्तंमुनीधी
मान्ध्यानपूर्वंसुसंयतः ॥ सलभेत्तत्सलंभैतैः सदा
चारशुचिर्नरः ॥१५॥ शुचौपूजागृहेरम्येधौतेवाग्नम ॥७६॥
॥७६॥ यान्वितं ॥ धौतांशुकवितानेपुष्पमालोपशोभितं ॥१६॥
स्वर्णस्थरचितामत्तिरुत्तमांकामदानलं ॥ तदभावेतु
रौप्यस्यनाम्नस्थारस्यवत्तथा ॥१७॥ शिलांपाथोभवां

वाणिप्रतिष्ठाविधिसर्वदंत्रिमलंमरुद्वृपानपा
त्रधरांशुभां ॥१८॥ युतांचांगनालक्ष्म्यासर्वालंकार
शोभितौ ॥ वस्त्राद्यलंकृतांतांचमनसावापिपूजितां ॥१९॥
महास्थंपुत्रकंचेतदथवास्थापयेत्सुधीः ॥ सोवणे
राजतेपीठेताम्रजेदारुजेथवा ॥२०॥ सुवस्त्रोत्तारि
तेतस्मिन्संस्थाप्यार्घ्यंपुरस्ततः कर्पूरचंदनाद्यै
स्तदाद्यर्चयेत्पूजयेत् ॥२१॥ नानादोषविसंसर्गिकुसु
माद्यैः समर्चयेत् ॥ मल्लारिंभावसंयुक्तःभक्तध्यानपरा
द्विजाः ॥२२॥ पारिजातस्यकुसुमैः मल्लारिंपूजयेन्नरः
सयातीद्रपदंराज्ञब्रह्मत्वमधिगच्छति ॥२३॥ अर्चये

दबुजैः शुभ्रैः नीलरक्तैः मीलद्धिषं वल्लक्ष्मचैस
-स्वर्णैरौद्यसंतोगतोः॥२३॥ द्रोणदलैरोपवणै
स्वर्णवर्णैच मालतिपुन्नर्ग्यैः कुसुमैस्स्यामैधारं
द्यैश्चसंपूजयेत्॥२४॥ पाद्मैरक्तैः सितैः पीतैः शतपत्रैर्जपेछिवं
पार्यातकैसमंतस्य फलैरप्यमनोरथं॥२७॥ हेम्नः
पुष्पाणिवः सुवर्णेन धातस्यचपुनः मेरातमर्चये
द्वंपारिजातकुसुमैश्चेत्॥२८॥ चंपकैर्बकुलैश्चैवपुं
नागैःसुरपलाशैः पाटलैर्मालिकाजातैःकिंसुकैःनी

॥७७॥

गकेसरैः॥२९॥ मल्लिकाभिरर्चयेद्यस्तुरुद्रलोकेमहीयते
॥अशोकजातीनवमालिकादिबकुलयोकिंशु॥३०॥
कदंबसिंदुवारैश्चकरवीरैश्चतिलकाभवैः मल्लिकाएज
पेस्वर्णैः प्रियंगुपद्मोत्पलैश्चानुर्वारुकैः कलि
कारशोकैस्तरसंभवैः कोविदारस्यकुसुमैः करवी
रैःसितासितैः॥३१॥ मल्लिकैरर्चयेद्यः कालेदर्भैर्नि
यतैःप्रयतोविधिवत्कामान्रुद्रलोकेमहीयते॥३२॥
-र्चयेत्सदारुवनकैरेवारसमुद्भवैः जयावपुष्पैसं
हरकीलकाग्निसंभवैः॥३३॥ पुष्पैरर्चयेद्यवैसया
तिपरमोगतिं॥३४॥ मेरुंतुरुद्रोवसुद्रस्यसेन्धो॥३५॥

MEMORIAL

समन्वितं ॥ ४ ॥ पन्याश्चविविधान्भोगान्प्राप्नुयात्पुरुषंतिपरस्परं ॥ ४
मल्लारीतवराश्चाष्टौ भोगान्प्राप्नोतिवत्सलो सुविजयघोऽत्रि
त्रोचिंतयंतिप्राप्नुवंत्यखिलंचतत् ॥ ५ ॥ सर्वेपिभोग्या
स्तमलाख्यालंकारयोषितः वाजिनःकुंजरास्तुंगामलो
त्पलजातिफुल्लं ॥ ६ ॥ वसंतिकुलिलीलाभिरूप्यो
यथाविधि ॥ चैत्रशुक्लतृतीयादिमासमेकंमहो
त्सवान् ॥ एजजातिफलसायुक्तंमल्लारिदेवस्यपिंप ॥ ७ ॥
ससुरवीथामीनीहस्तचामरवितिनःक्षिनो ॥ ८ ॥
दर्पमूर्तिर्भवतिरारोतुल्यप्रतापवान् ॥ सचंतासि
द्धगंधर्वयक्षविद्याधरास्तथा ॥ ९ ॥ रंभातिलोत्तमा
मुख्यास्तेकेलासनरोत्तमं ॥ समल्लारिप्रसादेनत्रिंश

स्थाननरोसेवंतु ॥ १० ॥ माघेश्रावणेवापिसायंस्नात्वा
पवित्रकंदिनमेकंनुवासाघपवित्रोजायतेनरः ॥ ११ ॥
सप्तजन्मकृतंपापंविलयंयातितत्क्षणे ॥ लभतेमुक्तिप
रमांश्रीमन्मल्लारिसन्निधौ ॥ १२ ॥ महासैनवम्यांमल्ला
रेर्ज्याःप्रतिपुरःसरं ॥ श्रुत्वातिसकलंयस्तुकुरुतेपू
जनंहयाः ॥ १३ ॥ नारीणांप्रमदानांस्यान्नारीनुसुभ
गांक्षणात् ॥ मोक्षार्थिलभतेमोक्षमथान्यथासर्वमा
प्नुयात् ॥ १४ ॥ मार्गादिदिवसायावदेवषएयांद्विजादिको
नृ ॥ षष्टीभोजयेद्विप्रान्वाचेभक्षेण्यान् ॥ १५ ॥ लक्ष्मी
स्तस्यकुलेनित्यंमल्लासानंदतत्परं ॥ यात्रांमल्लारिदे
वस्यमार्गशीर्षादिपर्वसु ॥ १६ ॥ कुर्वंतितेषांयज्ञस्यस्य

फलान्निपदेपदं॥ यद्भूतं न्यासमाप्नोति मार्तंडस्य न संशयः॥६२॥ सुधारूपं फलं लभते पुमान्सर्वत्र संशयः॥ यमुद्दिश्य मुद्दिश्य सुवर्णं गोतुरंगमान्॥६३॥ वस्त्रालंकारधान्यानि रत्नानि निजशक्तितः॥ रविदिनं प्रयच्छंति तेषां सन्निहितः त्रिविं॥६४॥ यज्ञकोटिफलं पूर्णं जायते नात्र संशयः॥ एकमासत्वलक्ष्मीवान्नरः सर्वाप्नुवंति ते॥६५॥ विघ्नानि नात्रमायांति पन्नगास्तन्नपाणां महंतिच॥ एकभक्तंरवेर्वारं कदाचित्कुरुतेनरः॥६६॥ मल्लारिप्रियभक्तोसौ लभते सुमनोरथान्॥ पन्नदानं प्रकुर्वंति मल्लारिप्रीयतेयनराः॥६७॥ सिक्तमात्राणियावंति तावद्वर्षाणि मुंजते॥ पीयूषनित्यमुंजे सवंते सर्वरात्रस्य

॥६०॥

॥६०॥

सन्निधौ॥६८॥ मल्लस्यप्रेक्षुप्रीत्यैयेकुंकुमाक्षतपूर्वकं॥ तांबूलदानं कुर्वंतिदेवस्तेषांसमिपगः॥६९॥ प्रांगणेपारमेश्वस्यहरिद्राचूर्णसंभवं॥ पतंतिपांसवोयेषांपूजाविघ्नाषतः॥७०॥ यावंतिगगनोद्भूतानावद्वर्षाणितानिच॥ प्रभवंतिमहासाम्राज्यबलो चेमहीयते॥७१॥ इहलोकेपिविविधान्सर्वैश्वर्यकरान्परान्॥७२॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेमल्लारिमाहात्म्यमल्लारिपूजनविधिफलंनिरूपणंनामएकविंशोध्यायः॥२१॥ छ॥ श्रीमार्तंडभैरवोवाच॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनमयिभक्तिःसदुर्लभा॥ लभतेमानुषैःसानुनएवंसुकृतैर्विना॥१॥ येषांगृहेमदीयानुप्रतिमापूज्य

तेसदा ॥ तेषांगृहेसदालक्ष्मीस्थिरंवासयामुरर्षभः ॥ ५ ॥
इदंमदीयंमहात्म्यंपुस्तकेलिखितंगृहे ॥ तिष्ठतेतस्य
महात्म्यंश्रुत्वाध्यात्वाचदुत्तमः ॥ प्रेतभैरवचूर्णादो
नाथवेगृहमान्तरः ॥ ६ ॥ पापदृष्टिरुलोलश्चतथेक्षुवि
रेक्चराः ॥ ७ ॥ यक्षगंधर्वयक्षिण्यश्चटकोपविषा
णिका ॥ येचक्रूरग्रहासर्वेमहजाब्रह्मराक्षसाः ॥ ८ ॥ व्या
घ्रसर्पसुजाश्चतस्कराद्याश्चपक्षिणः ॥ येपूर्वजन्मव
लुषप्रभावारागसंचयाः ॥ ९ ॥ उपघातश्चयेचान्ये
दुष्टभूतसरीसृपाः ॥ नपीडांतत्रकुर्वंतिममाज्ञानान्यथा
भवेत् ॥ १० ॥ गृहेतस्यमहालक्ष्मीःकृत्यातासंतुतिस्तथा ॥
किमर्थंबहुनोक्तेनतकुलंरक्ष्यतेमया ॥ ११ ॥

एवंमेतन्महात्म्यंयःपठेत्तिष्ठतेनरः ॥ यावदक्षरम
यदिमश्चमेघफलंभवेत् ॥ १ ॥ यःश्रावयिष्यतेनरो
महात्म्यमुमिदमुत्तमं ॥ सोहमवनसंदेहःपश्येत्रेत्रे
श्वरंशिवं ॥ १० ॥ रोप्यस्याक्षरमप्येकंश्लोकस्यमुखा
दपि ॥ सोचिरेलोकवासेनन्यूनंयातिसलोकतां ॥ ११ ॥
एतन्मेमेतन्महात्म्यंयःपठेत्प्रयतोनरः ॥ सोचिरेणव
कालेनलभतेवांछितंफलं ॥ १२ ॥ पष्ठ्यांचचतुर्दश्यां
नवम्यांचविशेषतः ॥ त्रिवारंयोतुपाठेचपाठयेद्यायः
प्रयतोनरः ॥ १३ ॥ पठतेश्रृणुयाद्वापितस्यफलंप्रोच्यतेकियं
चिन्नात्रकार्यापियेदेवास्तदधिकायेपिसर्वतः ॥ १४ ॥
ममशासनमास्थायतस्यचिंतामया ॥ नानेनसदृशो

॥ ६१ ॥

॥ ६१ ॥

यज्ञो नानेनसदृशो गतिः॥१४॥ बहुनात्र किमुक्तेन
जपयज्ञ व्रतानिच॥ नानेनसदृशंपुण्यं नानेन
सदृशंगतिः॥ बहुनात्र किमुक्तेन जपयज्ञा व्रतानि
च॥१५॥ तीर्थदानतपोधर्मदेवतायतनानिच॥ वा
पिकूपतडागानियेचान्येधर्मसंचयाः॥१७॥ नार्हंति
श्रवणस्यास्य सर्वंसाहस्रिकंतनुं॥ दंभेनवापिना
पिबलाद्वापिप्रसंगतः॥१८॥ यःशृणोतिनरःसोपि
ममलोकंसगच्छति॥ नमेप्रियस्तथास्यामिमेलवो
दरःप्रियः॥१९॥ तथानेप्रियतरोयथाश्रोतास्यमा
नवः॥ अस्यस्तोत्रस्यमाहात्म्यंपठितस्यश्रुतस्यच॥२०॥
शेषोप्यनंतवैनैवंकुंपारंनयास्यति॥२१॥ दीर्घायुरत्र

ब्रह्मापिचतुर्वदनपंकजात्॥ नवक्तुंपारमायातिमहा
त्म्यं॥ श्रवणस्यच॥२२॥ तस्मात्किमत्रबहुना योमद्भक्तःसना
तनः॥ सोहमेवनसंदेहोममेतद्वचनंयथा॥२४॥ सनत्कु
मारोवाच॥ एवमुक्त्वातुमल्लारिस्तान्सर्वान्विससर्ज
हृ॥ तेपिप्रहृष्टमनसःस्वंस्वंस्थानमाययुः॥२५॥
अष्टाशीतिसहस्राणि॥ तस्मात्सर्वंकलौयुगे॥ पक्ष
पातेनविप्राणांमणिचैलासमर्पतिः॥२६॥ सतस्मै
मुक्तिंमुक्तिंचकलौसिद्धिंप्रयच्छति॥ तस्माच्चलोयुगे
नाथप्रभावोविदितोसुराः॥२७॥ श्रीदेवीवाच॥ एव
मुक्त्वातुविप्रेषमल्लारिमनसार्चयन्॥ ऋषयोपिम
हात्मानिप्रणम्यप्रतुतुष्टुवुः॥ ऋषयऊचुः॥ महर्षेदुःख

पंचस्वाचयमुद्धरिताख्यास्याश्चयामलारिमहात्म्यं
हर्षश्चेतसिजायते॥२९॥योधिकोप्यस्तिकोदेवोदेव
देवात्महरश्चराट्॥यस्यवेदानचत्वारोरूपंविदंति
नेतरः॥३०॥अतएवलोयुगेघोरेभयंकस्यास्तिनो
मुने॥किमत्रबहुनोक्तेनजीवदानंयतोयावत्तं॥३१॥
शिवोवाच॥एवंस्तुत्यामहामानंतंविप्रमुनिपुग
वंस्वाश्रमानायुःसर्वेयज्ञदत्तयासवः॥३२॥
तस्मात्पार्वतितत्राहंकलोसिद्धिप्रदेनणां॥तस्मि
त्रंतीर्थमप्येवंभुक्तिमुक्तिप्रदंशिवं॥३३॥अधिष्टि
तंमयादेवियायाचरपयानणां॥येनयेनापिभाव

नयघदिच्छतिमानवः॥३५॥तस्मात्सर्वप्रकारेणसर्व
भावेनसर्वदा॥अहमेवबुधैःसेव्योनान्यःकश्चनचि
ंतः॥३५॥एतद्गुह्यतरंदेवीभक्त्यानवचनानमे॥
प्रमाणंसंशयोनात्रकिमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि॥३६॥
इतिश्रीब्रह्मपुराणेसूतशौनकसंवादेश्रीमल्लारिमहात्मेम
ल्लारिवाक्यंनामद्वाविंशोध्यायः॥२२॥छ॥ छ॥

श्रीवि१६७१विकारिसंवत्सरेप्राषाढमासेशुक्लप
क्षेतिथौचतुर्दश्यांतदिनेकाश्यपगोत्रिणा
मकुंदभट्टेनलिखितमिदंमल्लारिमहात्म्यं॥छ॥

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

मकुंदभद्रस्यंपुस्तेसन्तांशुभंभवतु॥७॥७

॥ ६४॥

BHAU DAJI MEMORIAL